10 5 98

Da'vat

Фақат юзаки билим ва мавҳум фикрларгина эзмаликка олиб келади.
Б.Гальдос

Ilm o'zni bilmakdir

Ma'rifat

МАЪРИФАТ • ХАЛҚ ЗИЁЛИЛАРИ ГАЗЕТАСИ •

1931 йилдан чиқа бошлаган 1998 йил 25 февраль, чоршанба Баҳоси сотувда эркин нархда № 14 (7011)

Ibrat

Тахтакўпир туманидаги 9-ўрта мактаб учун 422 ўринли янги бино қурилиб, фойдаланишга топширилди. Шунингдек, ушбу тумандаги «Довқора» ижара хўжалиги ҳудудида ҳам яна шунча ўринли янги бино қурилишига киришилди.

O'zbekiston — Ukraina

АМАЛИЙ ҲАМКОРЛИК РИВОЖЛАНАВЕРАДИ

Ўзбекистон ва Украина. Дунё харитасида бу икки қардош диёрнинг эгаллаган ҳудуди ва тутган ўрни ҳақида салмоқли фикрлар айтиш мумкин. Гап шундаки, ўзбек ва украин халқларининг азалий дўстлиги бу иккала давлат ҳам ўз мустақиллигини қўлга киритгач, янада мустаҳкам ришталар билан боғланиб, ёркин намоён бўла бошлади.

Қадимги манбаларда қайд этилишича, Х асрлардаёқ кўҳна Хоразм ва Киев ўртасида борди-келдилар йўлга қўйилган эди. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг ўтган ҳафтада расмий ташриф билан Украинада бўлиши қардошларнинг қалбини янада тўлқинлантириб юборгандек бўлди. Чунки Президентимиз бу юртга шунчаки эмас, балки ўзбек ва украин халқлари ўртасидаги иқтисодий-сиёсий, маданий соҳаларда ўзаро алоқаларни янги босқичга кўтариш мақсадида қадам ранжида этди.

Президентимизнинг Украинага ташрифи қувончли воқеаларга бой бўлганлигини таъкидлаш керак. Мамлакатимиз раҳбари икки халқ дўстлигини мустаҳкамлашдаги алоҳида хизматлари учун Украинанинг биринчи даражали Ярослав Мудрий ордени билан мукофотланган эди. Президент Л. Кучма ушбу олий нишонни Ислом Каримовга топширди.

Маълумки, халқларимиз ўртасидаги дўстликни мустаҳкамлаш, икки томонлама давлатлараро муносабатларни такомиллаштиришда Украина Президенти Леонид Кучма муносиб ҳисса қўшиб келаяпти. Шу боисдан ҳам у Ватанимизнинг «Буюк хизматлари учун» ордени билан тақдирланган эди. Расмий ташрифнинг илк куни Президентимиз унга ушбу орденни тантанали суратда топширди.

Хўш, бу икки давлатнинг иқтисодий соҳадаги ҳамкорлиги нимада кўринади? Ўтган йили мамлакатлар ўртасидаги савдо обороти 320 миллион АҚШ долларидан ортиб кетди. Ўзбекистон Украинага нефть ва газ, пахта толаси, ип, мис ва турли қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етказиб бераётган бўлса, Украина эса металл прокатлари, машина ва механизмлар, насослар, электр ускуналари, шакар ва кунгабоқар каби маҳсулотлар билан ўзбек саноатчиларини таъминлаб келмоқда.

Украина Президенти Леонид Кучма билан республикамиз Президенти ўртасида бўлиб ўтган яккама-якка музокаралар қизғин ва ўзаро келишувларга асосланган ҳолда кечди. Кенгайтирилган таркибдаги музокараларда эса иқтисодий, илмий ва маданий алоқаларни тубдан ривожлантириш масаласи илгари сурилди. Президентлар Ўзбекистон Республикаси ва Украина ўртасидаги «Дўстлик ва ҳар томонлама ҳамкорликни янада чуқурлаштириш тўғрисида»ги шартномага имзо чекдилар. Шунингдек, давлатлараро Консуллик Конвенцияси, оилавий ва фуқаролик ишларида ҳуқуқий ёрдам бериш, интеллектуал мулкни, атроф-муҳитни муҳофаза қилиш, табиий газ етказиб бериш билан боғлиқ ўндан зиёд Шартнома ва Битимлар ҳам қабул қилинди. Бу тарихий ҳужжатлар икки мамлакат вазирлик ва идораларининг ўзаро ҳамкорликдаги фаолиятини мувофиқлаштиришга хизмат қилади.

Украина жамоатчилиги Ўзбекистон Президентининг «Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт кафолатлари» асарининг тарихий аҳамиятига баҳо бердилар. Улар таъкидлашдики, Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар ҳар жиҳатдан ўрганишга, андоза олишга арзийди.

Украина тупроғида жон берган минглаб аскарлар хотирасига ўрнатилган Номаълум солдат қабрига Президентимиз томонидан қўйилган гулчамбар уларга нисбатан ҳурмат рамзи бўлди.

Украина сафарида Президентимизнинг Гидротехника ва мелиорация институти олимлари билан учрашуви ҳам катта аҳамиятга эгадир. Бу институт олимларининг ўзбекистонликлар билан ўрнатган алоқасига кўп йиллар бўлди. Шунингдек, Олий Рада раиси Александр Мороз билан бўлган учрашув ҳам Президентимизнинг бу мамлакатга уюштирган сафарига алоҳида мазмун бағишлади.

Украина диёри ўзбек халқини ўзига чорламоқда. Ўз навбатида биз ҳам бу халқ вакиллари учун она юртимизни, қалбимизни очиқ деб биламиз. Республикамиз Президентининг украинлар даврасида бўлиб, амалий ҳамкорликни янада ривожлантириш учун ташаббус кўрсатиши, бунга шахсан бош бўлиши шубҳасиз, келажакда ўз самарасини беради.

СУРАТДА: расмий ташрифдан лавҳа.

А. ТЎРАЕВ (ЎзА) олган сурат

• Сўнгги пайтда Ўзбекистон Республикаси Куролли Кучларининг айрим ҳарбий қисмларида ҳарбий хизматчилар ўртасида низомга зид ўзаро муносабатлар ҳоллари аниқланганлиги сабабли Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов «Ўзбекистон Республикаси ҳарбий қисмларида интизомни мустаҳкамлашга қаратилган чора-тадбирлар тўғрисида»ги Фармонга имзо чекди.

• Тошкентда Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Буюк Британия, Германия ва Голландия ўқув юртлари консорциуми вакили ҳисоланмиш «Фонтус» халқаро компанияси билан биргаликда ташкил этган, республикамиз таълим тизимини ислоҳ қилишга бағишланган семинар бўлиб ўтди.

JUMLADA JAHON

• Туркманистоннинг Ўзбекистондаги элчихонасида мамлакат миллий байрами — Давлат байроғи ва Герби қабул қилинган кун муносабати билан матбуот конференцияси бўлиб ўтди.

• Грузия парламенти террорчиликка қарши курашни кучайтириш тўғрисида алоҳида қонун қабул қилди.

• Билл Клинтон маъмурияти томонидан ишлаб чиқилган Ироқни бомбардимон қилиш ҳақидаги режани америкалик аҳолининг фақат 18 фоизигина қўллаб-қувватламоқда.

• Бразилия пойтахти Рио-де-Жанейрода бошланган анъанавий карнавал тантаналарида жаҳоннинг кўплаб давлатларидан ташриф буюрган ўн минглаб меҳмонлар иштирок этмоқдалар.

• Франция Президенти Жак Ширак Парижда Туркия раҳбари Сулаймон Демирэл билан бўлиб ўтган учрашувидан сўнг, Франция ҳукумати Туркиянинг Европа Иттифоқига аъзо бўлиш ниятини қўллаб-қувватлаши хусусида баёнот берди.

«Alifbe» bayrami

ЖАЖЖИЛАРНИНГ КАТТА БАЙРАМИ

Кечагина ҳайрат ҳамда ҳавас билан мактаб остонасидан ҳатлаган Ҳамза туманидаги 155-мактабнинг 1-«Б» синф жажжилари бугун яна бир шодиёна сабабчиси бўлишди. Чунки шу куни улар «Alifbe» байрамини нишонладилар. Энди улар ўрганган ҳарфлари ёрдамида сўз ясашади, ўқишади, фикрлашади.

Дарҳақиқат, мактабдаги илк илм байрамларини нишонлашган жажжилар нафақат ўқишда, балки ижодда ҳам нечоғли иқтидорли эканликларини намойиш этишди. Шу куни «Asalaring sarguzashtlari», «Chol bilan bo'ri» эртакларини саҳналаштирдилар. Кечада иштирок этган ота-оналар фарзандларининг бурро шеър ўқишларини, саҳнада ўзларини тутишларини кўриб қувончдан кўзларига ёш олишди. Тадбирни ташкил этган синф раҳбари Мирзаева Мукаррамхон опага ўз миннатдорчиликларини билдиришди.

Г.МИРЗАРАСУЛОВА

Jarayon

МИЛЛИЙ ДАСТУР — БОШ МЕЗОН

Бугунги кунда халқ таълимига берилаётган катта эътибор барчамизни қувонтирмоқда. Қаерда маърифат-маънавиятга катта эътибор берилса, ўша ерда буюк ғалаба қозонилади. Президентимиз Ислом Каримовнинг Олий Мажлиснинг IX сессиясида «Баркамол авлод — Ўзбекистон тараққиётининг пойдевори» мавзусида сўзлаган нутқи барчани руҳлантириб юборди.

Шунингдек, Ўзбекистон таълим тизимидаги катта ислоҳотлар асоси — «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури» фикримизнинг ёрқин намунасидир. Уларда таълим давлат сиёсатининг устивор йўналиши эканлигини яққол ҳис этдик. Бунда асосий мақсад ШАХС тарбиясидир. Барча омиллар ўқувчи манфаатига, касб-ҳунарли бўлишига қаратилгандир. Шу буюк ҳужжатлар манбаи асосида бизнинг Заркент нафосат, тиллар ва иқтисод лицейида талай ишлар амалга оширилмоқда. Ҳужжатлар эълон қилиниши билан билим даргоҳимизда «Қонун ва миллий Дастур» бўйича тадбирлар ишлаб чиқилди. Ўқувчиларга тўла тушунтирилди. «Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури» модели ҳар бир ўқувчига ёздирилди. Дастур ҳар бир ўқувчи хонадонига етказилди. Ота-оналар дастур билан танишганликлари ҳақида имзо чекиб беришди. «Таълим тўғрисида»ги Қонуннинг 30-моддасида қайд этилган ота-оналарнинг ўз фарзанди таълим-тарбияси бўйича вазифалари акс этган «Ота-оналар учун» стенд ташкил этилди.

Лицейимизда ҳар чоршанба куни «Маърифат дарси» ўтилади. Таълимдаги барча фан янгиликлари директоримиз С. Отажонов томонидан ўқитувчиларга тўла етказилиб, конспектлаштирилади. 1998 йил 3 январь куни «Маърифат дарси»да ўқитувчилар ўртасида «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури» асосида тест синовлари ўтказилди. Кўпчилик ўқитувчилар қўйилган саволларга пухта жавоб бериб, ижобий баҳоландилар. Таълим борасидаги эски ва янги ҳужжатлардаги принципиал фарқларни барча ўқитувчи, ўқувчи ва ота-оналар тўла тушуниб етдилар.

Лицейда ўтказилган ота-оналар йиғилишида ҳужжатлар тўла ўқиб эшиттирилди, ота-оналар ўз зиммаларидаги мажбуриятларни яхши англаб олдилар. Шу билан бирга, Ўзбекистон халқ таълими вазири Ж. Ғ. Йўлдошевнинг «Маърифат» рўзномасининг 1998 йил 7 январь 2-сонида бе-

(Давоми 2-бетда)

МАКТАБ — ИЛК МАЛАКА МАЙДОНИ
(САҲИФА)
3-бет

ЎҚИТУВЧИДАН ЧИҚҚАН САНЪАТКОР
4-бет

Tadbir

ИҚТИДОРЛИЛАР БАҲСИ

Шанба куни Тошкент шаҳар қўшимча таълим мажмуида халқ амалий санъати ва адабиёти йўналиши бўйича VII шаҳар иқтидорли болалар слёти бўлиб ўтди.

Бу — иқтидорли болалар баҳси, ўқувчиларнинг ўзига хос байрамига айланиб кетди. Бир хонада наққошлар, бошқа бир хонада рассомлар, ҳайкалтарошлар, каштачилар, ёғоч ўймакорлигини ўрганаётган болалар. Уларнинг слётга олиб келган ишларини кўриб кўз қувонади, дил яйрайди. Адабиётга ихлос қўйган ўқувчилар ўзларининг ижод намуналаридан ўқишди.

Кўргазмага қўйилган ишлар фарзандларимизнинг юксак иқтидоридан, миллий қадриятларга қайтаётганимиздан нишона эди. Айниқса, Жавоҳир Алиев, Асад Абдураҳмоновнинг лавҳалари, Абдуҳаким Тошмуҳамедовнинг «Шамс» номли қутичаси ниҳоятда юксак дид, маҳорат билан ишланган. Ёш мусаввир Ихтиёр Саидов эса қадимий миниатюра услубида бетакрор суратлар яратган.

Адабиётчилар орасидан Шуҳрат Тўқаев, миллий каштачиликдан Шаҳноза Муҳамедова, наққошлар орасидан Абдуллоҳ Рустамов, ҳайкалтарошликдан Зулфиқор Юнусов, рассомчиликдан Севил Алиева, ёғоч ўймакорлигидан Жавоҳир Алиевларнинг ижоди юқори баҳоланди.

Ғолибларга ҳомийларнинг совғалари топширилди.

Энди бу ғолиблар республикамиз иқтидорли ўқувчилари баҳсида пойтахт шарафини ҳимоя қилади.

Раҳмон АЛИ

1998 yil — Oila yili

СУЛОЛАНИНГ 496 ЙИЛЛИК САБОҒИ

Нуроталиклар ўз юртдошлари, раҳматли Раҳмон ота Шариповни яхши эслашади. Сабаби, у киши туманда биринчилардан бўлиб (ўқитувчилик касбида) олий маълумот олиб иш бошлаган муаллимлардан биридир. Урушдан жароҳат олиб қайтгач, ўша пайтлар Нурота туманида ягона бўлган ўрта мактаб — Пушкин номидаги 1-ўрта мактабда директорлик қилиб, халққа зиё тарқатишда катта ҳисса қўшган муаллим ҳам шу киши бўлади. «Қирқинчи йиллар ўқитувчисининг обрўйи ўша вақтлардаги бир райком котибидан кам эмасди, — дея хотирлашади у кишини кўрган ва эшитган-билганлар. — Раҳмон Шарипов «манаман» деган, сўзи ўткир муаллим ўтган».

Шу ўринда бир нарсани таъкидлаб ўтмоқ жоиз. Одатда кўпгина ота-оналар негадир фарзандларининг ўз изларидан бориб, бир соҳада ишлашларини хоҳлашмайди. Раҳмон ота эса аксинча, «Фарзандларим камолга етса, албатта улар менинг касбимни эгаллашсин, ўқитувчи бўлишсин», дея ният қилган эканлар. Қарангки, отанинг бу нияти вожиб бўлди. У кишининг 5 қизи ва 4 ўғли — 9 фарзандининг барчаси ўқитувчилик касбини эгаллашди. Нафақат фарзандлари, куёвларию келинлари, неваралари ҳам бу сафга қўшилишди. Эндиликда ўттиз нафарга яқин ўқитувчидан иборат бўлган бу муаллимлар сулоласи турли билим даргоҳларида — мактаблардаю олий ўқув юртларида ёшларга таълим-тарбия беришмоқда. Бу хонадон 30 нафарга яқин ўқитувчи — зиёли аъзоси бўлгани билан ҳам юксак эътиборга сазовордир.

Ушбу сулола тавсифини баён этарканмиз, яна бир асосий нарсага эътиборингизни қаратишни истардик. Раҳмон Шарипов сулоласи аъзолари ва улар иш тажрибалари келтирилган қуйидаги рўйхатга бир диққат қилинг-а!

Раҳмон Шарипов — 42 йил

Ўғиллари:

Шароф Раҳмонов — 43 йил

Қаҳҳор Раҳмонов — 25 йил

(Давоми 2-бетда)

Tahlil

ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИНИ ЯХШИЛАСА БЎЛАДИ

Устоз муаллимлар шаънига қанчалик таҳсин-тасанно айтсак, шунча оз. Фидойи ўқитувчи нафақат ишда ижодкор, балки оилада меҳрибон бека, яхши ота ҳамдир. Баъзан тиниб-тинчимас муаллимларни кўриб, қалбингиз жўшади. Буларнинг маърифат гулшанини обод этиш саъй-ҳаракатлари кўнглингизни тоғдек кўтаради. Хизмат сафари билан Хоразм вилояти ва Қорақалпоғистон Республикасида бўлганимизда шу каби туйғулар хаёлимиздан кечди.

Мазкур воҳа ва республика илм масканлари битирувчиларининг тест саволларини маҳорат билан ечиб, олий ўқув юртларига кўплаб кираётганлиги ҳам ўқитувчиларнинг самарали меҳнати, изланувчанлиги боисидан, десак муболаға бўлмас. Аслида ҳаёт — мислсиз бир мўъжиза, кашфиётлар олами. Тажриба, услуб, фикрлар уйғунлиги бамисоли беназир чашма, туганмас булоқ. У самарали меҳнат натижасида, исбот ва далиллар орқали ўғил-қизлар шуурига кўчади, туйғуларига таъсир қилади.

Ўқувчилар муаллимнинг фахри, келажаги. Шу боис улар нияти фарзандларни мустақил юрт қурувчилари, муҳандислари, илму маърифат фидойилари сафида кўришни орзулайдилар. Ҳар хил беллашувларда, танловларда, синовларда ўқувчисини олдинги ўринларда бўлишини хоҳлайди.

Илмда фақат орзу кифоя эмас. Юқорида таъкидлаганимиздек, тинимсиз меҳнат, изланишлар муваффақият омили саналади. Уларга эса маълум мезон, ўлчовлар орқали баҳо берилади. Масалан, ўтган йили республика олий ўқув юртларига кириш учун 221000 ўғил-қиз ҳужжат топширди. Тест-синов асосида фақат кундузги бўлимга 29630 нафар абитуриент талабаликка қабул қилинди. Бюджет ва тўлов-шартнома асосида ўқишга кирган абитуриентларнинг миқдор ва сифат кўрсаткичлари олдинги йилларга қараганда бирмунча ошди.

Хўш, Хоразм маорифчиларининг бу борадаги ўтган йилги меҳнати қандай бўлди, тест натижалари бўйича уларнинг шогирдлари нечанчи ўринда турибшибди? Республика вилоятлари орасида хоразмликларнинг самарадорлик кўрсаткичлари қайси фан бўйича олдинда-ю, қайси соҳаларда оқсамоқда? Қайси илм масканлари тажрибалари зўру, ёинки қай бирида бунинг акси. Шу йилнинг 20 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳамда Давлат Тест марказининг биргаликда Урганч шаҳрида ўтказган амалий анжуманида ана шу масалалар атрофлича муҳокама қилинди.

Давлат Тест маркази раҳбари, профессор Муҳсин Муҳиддинов тест натижаларини таҳлил қилар экан, «Хоразмда таълимни яхшилашга имкониятлар бор», деб лутф қилдилар. Дарҳақиқат, 1997 йилда Хоразм вилоятидан олий даргоҳларга 10243 нафар абитуриент ҳужжат топширган бўлса, улардан 1328 нафари тест синовларидан муваффақиятли ўтган. Республикада бу воҳа ўқувчилари сон жиҳатдан 10-ўринни эгаллашган. Самарадорлик кўрсаткичи бўйича эса улар Бухоро вилояти (42,67%), Тошкент шаҳри (42,59%) ва Самарқанд вилояти (41,82%)дан кейинда, яъни IV ўринда турибшибди. Қувонарлиси, вилоят ўқувчилари математика, физика фанлари бўйича республикада байроқдор бўлганлар. Бундан ташқари, кимё, биология, инглиз тили фанлари таълими ҳам яхши йўлга қўйилган. Бироқ қадимий юрт фарзандларининг тарих фани бўйича ўнинчи ўриндалиги афсусланарлидир.

Вилоятда Давлат тилига эътибор масаласида ҳам ҳар хиллик мавжуд. Она тилини ўқитиш таҳлил қилинганда Янгиариқ (50,7%) ва Янгибозор

(Давоми 2-бетда)

MMM

XABARLARI

ПРОКУРОР ЎҚУВЧИЛАР ҲУЗУРИДА

Қарши туманида ёшларни, жумладан ўқувчиларнинг ҳуқуқий билимини ошириш кенг жамоатчилик бурчига айланган. Туман мактабларида ҳуқуқий мавзуларда беллашувлар тез-тез уюштирилмоқда. Бу ишга Қарши туман прокурори ҳам ўз ҳиссасини қўшаяпти. Бобомурод Анваров мактабларда бўлиб «Инсон ҳуқуқлари ва бурчлари» мавзусида қизиқарли суҳбатлар ўтказмоқда. Ҳаётий мисолларга бой учрашувлар болалар учун аҳамиятли бўлмоқда. Ҳуқуқий билимларни чуқур ўзлаштираётган ўқувчилар эса қимматбаҳо совғалар билан рағбатлантирилиб борилялти.

Худойберди НАЗАРОВ

БОБОМИЗНИ ЁД ЭТИБ

Балиқчи туманидаги 50-ўрта мактаб ҳовлисида кун бўйи кўтаринки кайфият ҳукмрон бўлди. Шу куни сўз мулкининг султони Алишер Навоий таваллуд топган кун нишонланди. Устозлар ва ўқувчилар улуғ бобомиз шаънига ўз бисотларида борини намойиш қилдилар. Буюк сиймо Навоий билан ғурурланиш, унинг ижоди миллатимиз учун битмас-туганмас маънавий озуқа бўлиши навоийхонлик кечасининг мазмуни бўлди. Бошланғич синф ўқитувчилари Г. Тоштемирова, М. Тўрабоева, М. Нозимова, Н. Қобуловаларнинг фидокорона меҳнати ва Ферузахон Жўраеваларнинг чиқишлари барчага хушкайфият улашди.

Х. АБДУРАҲМОНОВА

САХОВАТЛИ КИШИЛАРГА РАҲМАТ!

Ҳар қандай жамиятда ҳам саховатпеша инсонлар кўп қадрланадилар. Бухоронинг Ғиждувон туманида ҳам ана шундай саховат соҳиблари бор. Улар илм деганда ҳеч нарсани аямайдиган инсонлардир. Болалар жамғармаси Бухоро вилоят бўлими қарори билан вилоят мактаблари, лицей ва махсус мактаб-интернатларида таълим олаётган иқтидорли болалардан 10 нафари 1998 йил январидан бошлаб ойига 500 сўмдан стипендия ола бошлади.

Файзулла Хўжаев номидаги жамоа хўжалигида яшовчи Ҳамро бобо Қўзиев ўзининг нафақа пулидан аълочи ўқувчи Шавқиддин Омоновга ҳар ойда 500 сўм миқдорида стипендия ажратаяпти. Маҳалла фуқаролар йиғини оқсоқоли Шоди Усмонов ҳам ўз ҳисобидан 2 нафар ўқувчига ўқув йили бошидан буён ойига 150 сўмдан бериб турибди. Улардан ота-оналар, ўқитувчи ва ўқувчилар минатдор.

Олимжон ҒАЙБУЛЛАЕВ

MMM

XABARLARI

ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИНИ ЯХШИЛАСА БЎЛАДИ

(Боши 1-бетда)

(45,6%) туманлари кўрсаткичлари юқори бўлса, Дружба шаҳри (38,7%) ва Ҳазорасп тумани (36,4%)да натижалар пастлигидан бир оз ранжийсан, киши.

Хоразмга борган ҳар бир киши қадимий ва ҳамиша навқирон Хива шаҳрини, унинг маҳобатли минораю мадрасаларини, масжиду мақбараларини зиёрат қилмасдан қайтмайди. У ерда бўлган инсонлар сирли, нақшинкор кошинлардаги тасвирлардан, нафис ўймакорлик санъати жилоларидан ҳайратга тушади. Ҳатто чет эллик сайёҳлар ҳам давр синовларига бардош бериб келаётган Ичон ва Дишон қалъа қурилиш услубига, Жума масжидидаги 113 та ўра (устун)га ўйиб ишланган нақшларнинг бир-бирини такрорламаслигига, Исломхўжа минорасининг зилзилабардошлигига таҳсинлар айтадилар, боболаримиз заковатига тан берадилар.

Боболар меросини авайлаб асраяпмиз. Улар яратган асарлар, бунёд этган бинолар билан фахрланаяпмиз. Қадимий ёдгорликларимизни бутун дунёга кўз-кўз қилмоқдамиз. Бу яхши хислат. Бироқ, назаримда, аждодларимизнинг мутолаа қилиш, илм олиш бобидаги ибрат мактабидан намуна ололмаяпмиз, чоғи. Демоқчимизки, математика фани бўйича Боғот тумани (39,3%), Янгиариқ тумани (38,3%), Шовот тумани (38,2%) ўғил-қизлари юқори самарадорликка эришган бир пайтда Хива шаҳри (29,3%), Хива тумани (30,5%) кўрсаткичлари анча пастлиги қадимий юрт ўқувчиларининг меросга ихлоссизлигини кўрсатади. Буни Хива шаҳридаги 12-мактаб, Хива туманидаги 8-мактабда математика ва геометрия таълими намунали йўлга қўйилмагани билан янада аниқроқ изоҳлаш мумкин...

Урганч шаҳридаги Огаҳий номидаги 21-лицей, Янгиариқ туманидаги 36-лицей, Гурлан туманидаги 41-мактаб, Шовот туманидаги 17-мактаб, Янгибозор туманидаги 31-мактабларни энг юқори кўрсаткичга эришган илм масканлари сирасига киритиш мумкин. Бу каби зиё даргоҳлари иш тажрибасини бориб кўриш, ўрганиш, албатта, фойдадан холи бўлмайди. Улар тажрибасини вилоят мактабларига кўз-кўз қилиш, оммалаштириш, ўрни келганда, бу жамоаларда самарали меҳнат қилаётган фидойи муаллимларни, ташаббускор раҳбарларни моддий ва маънавий жиҳатдан рағбатлантириш зарур. Ана шу усул қўлланилса, натижалар янада юқори бўлавериши шубҳасиздир.

Сирасини айтганда, яқин кунлар ичида ДТМ таҳлили ва ўқувчиларнинг самарадорлик кўрсаткичлари вилоят мактабларида кенг муҳокама этилади. Вилоятда биринчи саналган мактаб республикада нечанчи ўриндалиги, қайси илм масканидан олий ва ўрта махсус ўқув юртларига қанчаси, қандай соҳа бўйича киргани яна бир таҳлил қилинади. Миллий Дастурда тилга олинган ўз-ўзини кадр билан таъминлаш масаласи қандай ечилаётир ва шунингдек, ўғил-қизлар савиясини кўтариш учун яна нималарни қилмоқ керак сингари саволларга жавоб изланади.

Муҳими, қайси туманда раҳбар ташаббус кўрсатаётгани, қаерда мактаб раҳбари фаол ишлаётгани маълум бўлиб қолмоқда. Бу дегани, тест натижалари таълим тизимига фақат таъсирини ўтказибгина қолмай, балки қаерда маорифга эътибор кучлилигини аниқлаш имконини берар экан. Қаердаки, маорифга алоҳида эътибор билан қаралса, ўша ерда бошқа соҳалар сўзсиз ривож топиб бораверади.

Амалий семинарда Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Йўлдош Саиджонов бу ҳақиқатни алоҳида қайд этиб, «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури»дан келиб чиқадиган вазифаларга батафсил тўхталди. Шунингдек, соҳадаги камчиликларни бартараф этиш йўллари, ДТМ таҳлилининг мактабларга фойдаси, маорифчилар ўз ишига танқидий ёндашиши ва бундан тегишли хулосалар чиқариши лозимлиги тўғрисидаги фикрларини баён қилди.

Анжуманда Хоразм вилояти ҳокими ўринбосари Тангирберган Дўстжонов қатнашди ва сўзга чиқди.

* * *

Амалий семинар 21 февраль куни Қорақалпоғистон Республикаси пойтахти Нукус шаҳрида ҳам бўлиб ўтди. Унда, худди Урганчдагидек, туман, шаҳар ҳокимлари ўринбосарлари, халқ таълими бўлими мудирлари, педагогика кабинети мудирлари, олий ўқув юртлари, Республика ўқитувчилар малакасини ошириш институти раҳбарлари, лицей ва мактаб директорлари иштирок этди.

Қорақалпоғистон Республикасида 744 та мактаб, 24 та янги турдаги ўқув муассасалари, 36 та касб-ҳунар, 4 та педагогика ўқув юрти бор. Хўш, бу таълим масканларида ўғил-қизларнинг ўзлаштириш даражаси қай аҳволда? Тест усулининг афзалликлари нимада, ёхуд унинг нуфузи ошаяптими, йўқми? Ўтган йилда Қорақалпоғистонда натижалар қандай бўлди? Иқтидорли ўқувчиларни танлаб олиш, ўқитиш йўллари бошқа вилоятларникидан фарқландими?

ДТМ раҳбари, профессор Муҳсин Муҳиддиновнинг таъкидлашича, қорақалпоғистонлик йигит-қизлар олий ўқув юртларига бошқа вилоятларга нисбатан кўп ҳужжат топширар эканлар. Бироқ уларнинг тест синовларидан ўтишдаги самарадорлик кўрсаткичини мақтанарли даражада, деб бўлмайди. Она тили ва адабиёт таълими сифати пасаймоқда. Математика, физика фанлари кўрсаткичи олдинги йиллардагидан паст натижани кўрсатди.

Нукус шаҳри, Элликқалъа туманида математика бўйича кўрсаткич яхши бўлса-да, Конликўл ва Тўрткўл туманларида бу борадаги аҳвол сира ўнгланмаяпти. Бўзатов тумани ва Чимбой шаҳри ҳақида ҳам физика фани бўйича худди шу гапни айтиш мумкин. Қувонарлиси, экологик аҳвол оғир бўлган Қорақалпоғистон Республикаси кимё, география, биология фанларини ўзлаштириш жуда яхши. Масалан, Тўрткўл (43,2%) ва Шуманай (41,8%) туманларида кимё, Қораўзак (51,1%) ва Чимбой (46,6%) туманларида биология, Қўнғирот шаҳри (65,8% — юқори кўрсаткич) география фанлари бўйича энг яхши натижаларга эришдилар.

Кўриниб турибдики, талаб бир хил, аммо натижалар эса ҳар хил. Айниқса, бир туманда икки хил манзаранинг бўлиши кишини бироз ўйга толдиради. Масалан, Хўжайли туманидаги 6-мактабда ўғил-қизлар инглиз тилини зўр ўзлаштираётган бўлсалар, худди шу тумандаги 26-мактабда бунинг акси бўлаётир. Назаримизда, мактаб раҳбарининг, ўқитувчисининг янгиланиш жараёнида тутадиган ўрни алоҳида бўлиши керак.

Эски Қўрғон ва қалъаларга бой юрт Элликқалъа туманида бу тушунча тўғри англанган. Тарих фанидан бу юрт маорифчилари самарадорлик кўрсатгичи (48,6%) бўйича Қорақалпоғистон Республикасида биринчи ўринни эгаллашган. Умуман у ерда туман ҳокими, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси депутати Амин Тожиевдан тортиб оддий ўқитувчисигача халқ таълимига алоҳида меҳр, эътибор билан қарайдилар. Икки йилдирки, энг иқтидорли битирувчилар синов асосида танлаб олинади. Уларга илғор ўқитувчилар ёзда икки ой давомида таълим берадилар, яъни институтларга тайёрлашади. Уч маҳал иссиқ овқат ва ётоқхона харажатларини ҳокимлик ўз зиммасига олган. Ўтган йили шу усулда ўқитилган 250 нафар ўғил-қизнинг 75 фоизи олий ўқув юртлари талабалари бўлишди.

Айни кунда бу усул Амударё туманида кенг қўлланилмоқда. Ҳокимлик қарори билан илғор, ўз касби фидойиси саналган ўқитувчиларга 10 фоиздан 50 фоизгача қўшимча ҳақ тўланяпти. Турли танловларда, беллашувларда, фан олимпиадаларида совринли ўрин олган ўқувчиларнинг ўқитувчилари эса қўшимча ойлик билан мукофотланяпти.

Республикада муаллим шахсига эътиборни сезиб, улар ҳам ўз навбатида самарали меҳнат қилишаётир. Шу қаторда ижодий ишлашга имконият топишяпти. Бу нарса ДТМ жорий қилган «Тестларнинг ижодкор муаллифи» кўрик-танловида ёрқин намоён бўлди. Танловда 34 та муаллиф иштирок этиб, Қорақалпоғистон Республикаси муаллимлари Ўзбекистон вилоятлари орасида фахрли II ўринни эгалладилар. Тўрткўл шаҳридаги 2-мактабнинг рус тили фани ўқитувчиси З. Еримбетова I даражали, Мўйноқ туманидаги 3-мактаб инглиз тили фани ўқитувчиси Қ. Ўринбоев II даражали, Тахиатош шаҳридаги 6-мактаб рус тили фани ўқитувчиси Б. Матжонова III даражали Давлат Тест маркази махсус дипломи ва пул мукофоти билан тақдирланишди. Дипломларни фидойиларга марказ раҳбари М. Муҳиддинов топшираётганда, зални олқиш ва қарсаклар тутиб кетди. Ана шунда иштирокчилар қилинган меҳнат зое кетмаганлиги, мустақил юртда ҳар қандай фаолият қадр топишига яна бир бор амин бўлдилар.

Амалий семинарда Ўзбекистон халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Йўлдош Саиджонов ўқитувчилар, раҳбарларнинг Миллий дастурдаги ўрни ва аттестация ҳақида батафсил сўзлаб, мазкур кенгашдан келиб чиқадиган асосий вазифаларга тўхталди. Шунингдек, у фан тўгаракларини ташкил қилиш, илғор иш усулларини оммалаштириш, кутубхоналарни тафтиш қилиш, дарслик ва ўқув қўлланмаларини босқичма-босқич харид қилишни ота-оналарга бафуржа тушунтириш, мавжуд дарсликларни таъмирлаш ва илм масканларини «Ахборотнома»лар билан таъминлаш каби масалалар бўйича атрофлича гапирди.

Анжуманда Қорақалпоғистон Вазирлар Маҳкамаси Раиси ўринбосари Тотлимурот Отамуротов иштирок этди.

Янгилик сифатида шуни қайд этиш жоизки, келажакда 9-синфни битирганлар тест синовларидан ўтганларидан сўнггина академик лицейларга ва коллежларга қабул қилинадилар, педагогика, тиббиёт йўналишидаги олий ўқув юртлари битирувчилари ҳам Давлат имтиҳонларини тест асосида топширишади.

Умуман олганда, Хоразм вилоятида ҳам, Қорақалпоғистон Республикасида ҳам амалий семинар иштирокчилари тест жамғармасининг кўпайиб бораётгани ҳамда тест синовларининг холис ва адолатли усул эканлигини алоҳида таъкидлашди.

Очиғи, иккала анжуман ҳам ишчан вазиятда ўтиши, таҳлил кўлами ниҳоятда бойлиги билан бошқаларидан ажралиб турди. Муҳими, таҳлил туманларда, мактабларда, фан тўгаракларида давом эттирилади, кенг ўрганилади. Ўқитувчи ўзини баҳолайди, илғор муаллимларга қиёслайди ва таълим-тарбиянинг энг мақбул метод-усулларидан фойдаланиш хусусида ўйлай бошлайдилар. Фикрлар алмашиниб, илғор иш усулларини ижодий қўллаш йўллари изланади. Кадрларни тайёрлаш Республика Миллий Дастури асосида таълимни юқори босқичга кўтаришга жиддий киришилади, ижодий жараён кенг кўламда муҳокама қилинади. Анжуманлардан кўзланган мақсад ҳам аслида шу эди.

Курбонбой МАТҚУРБОНОВ,
«Маърифат»нинг махсус мухбири

МИЛЛИЙ ДАСТУР — БОШ МЕЗОН

(Боши 1-бетда)

рилган «Биринчи босқич тайёргарликдир ёхуд эртанги тараққиёт ана шу тайёргарликка боғлиқ» суҳбатини биз муаллимлар, ўқувчилар бир неча маротаба ўқиб чиқдик, муҳокама қилдик ва конспектлаштирдик. Мақола жуда содда, тушунарли қилиб берилганлиги бизни хурсанд қилди. Айниқса ўқитиш технологиясига доир «Дейлик, аввал ўқитувчи болаларни ўқитарди, янги тизимда ўқишга ўргатади. Булар бошқа-бошқа тушунчалардир. Илгари бола тингловчи эди, энди иштирокчи бўлиши керак. Ўқувчи ўзи ўқиши, конспект олиши, тезис қилиши, яъни ахборот манбаларидан фойдалана билишга ўрганиши лозим» деган жумлалар бизни руҳлантириб юборди. Чунки биз ўз иш фаолиятимизда ўқувчиларни мустақил ижодий ишлашга, мавзу моҳиятини чуқур англаб, тестлар тузишга ўргатиб борамиз. Дарсларда қўллаётган педагогик маҳоратларимиз вазиримиз талабларига монанд эканлигидан қувондик.

Вазиримиз талаб қилганларидек, лицейимизда 7 кишидан иборат ижодий ишчи гуруҳи тузилган. Булар ўз мақсад ва режаларига эга. Ўтган ўқув йилида 11 нафар ўқитувчимиз ўзлари мустақил тузган тестлари билан ижодкор ўқитувчиларнинг республика танловида иштирок этдилар. Ўқувчиларимиз ҳар бир дарсда фаол иштирокчи бўлиб, ахборотномаларда берилган тестларни, ўзлари дарсликлардан мустақил тузган тестларни манбалар асосида ечиб борадилар.

Биз ота-оналарга, ўқувчиларга мажбурий таълимни тўғри тушунтирдик. Ҳар бир ўқувчи, ота-она «мажбурий» сўзини дилига жо этди. Демак, бу қонун яшайди, ўзига йўл топади.

«Ўқитувчи ижодкор бўлиши лозим», — дейилади мазкур суҳбатда. Биз лицейнинг ҳар бир муаллими 1997 йилдан 2005 йил ва ундан кейинги даврга ишларимизни мустақил режалаштириб олганмиз. Бу режаларда вазиримиз қўйган талаблар ўз аксини топган. Бизнингча, жойларда ота-оналар университетларини ташкил қилиш, йил давомида уларга Қонун ва миллий Дастурни сингдириб бориш талаблари жуда ўринли деб ўйлаймиз.

Биз ота-оналар университетининг 1-машғулотини шу йил 19 январь куни ўтказдик. Бунда вилоятнинг турли туманларидан 200 дан ортиқ ота-оналар иштирок этдилар. Дарслар техника воситалари ёрдамида ўтказилди. Бу вазифа энг долзарб масала. Уларни ҳар бир муассаса, ташкилот қалбдан ҳис этмоғи лозим. Барча педагогларни шунга сафарбар этишга чорлаймиз.

Миллий Дастурни босқичма-босқич амалга ошириш биздан катта масъулиятни талаб этади. Тинмай изланиш, ижодкорлик, мустақил мутолаа, янгича педагогик технология бош мезонимизга айланиши лозим. Шундагина биз педагоглар миллий Дастурни амалга оширишда катта маҳорат кўрсатган бўламиз.

Шухратхон ЭРМАТОВА,
лицей ўзбек тили ва адабиёти ўқитувчиси

ХОРИЖ ТЎЛҚИНЛАРИДА

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош котиби Кофи Аннаннинг сўзларига қараганда, Ироқ билан имзоланган битим БМТ ва Боғдод ўртасидаги мавжуд муаммоларни бартараф этишга асос бўла олади. Битим тафсилотлари эртага хавфсизлик консуллиги диққатига тортиқ қилинганидан сўнг, жамоатчиликка ошкор этилади. Ироқ Бош вазири ўринбосари Тариқ Азиз битимни ўз давлати дипломатиясининг ғалабаси сифатида талқин этган ва энди эътибор БМТнинг Ироққа нисбатан жазо чораларини бекор қилишга қаратилиши лозимлигини айтган.

* * *

Араб лигаси давлатлари Боғдод битимини олқишлаганлар. Ташкилотнинг Бош котиби ёрдамчиси Муҳаммад Закария Исмоилнинг айтишича, Франция ва Россия ҳозирда қурол инспекторлари муайян вақт оралиғида ўз вазифаларини бажаришлари ва БМТ жазо чоралари яқин орада олиб ташланиши йўлида ишлашлари лозимлигини айтган.

* * *

Покистон Президенти Рафиқ Тарар мамлакат ҳаётидаги коррупция, бошбошдоқлик ва бемалолхўжалик каби иллатларни кескин танқид остига олган. Жаноб Рафиқ Тарар парламент олдида сўзга чиқар экан, кимнингдир шахсий истаклари йўлида Покистон манфаатларига зарар етказишга йўл қўймаслиги ҳақида айтган.

* * *

Жазоирдан келаётган хабарларга кўра, мамлакатнинг газ экспорт қилувчи асосий газ станциясини газ билан таъминловчи қувури портлатилган. Жазоир рўзномаларининг хабар беришларича, улкан Хасси Римел газ кони ва Аржу газ комплекси ўртасидаги газ қувури остига икки бомба жойлаштирилган. Хужумни ким уюштирганини ҳақида маълумот йўқ.

«ВВС» (ЛОНДОН)

Mashhurlar hayotidan

ИНСОНИЯТ ТАФАККУРИНИНГ ЭНГ АЖОЙИБ МАҲСУЛИ

Олимнинг кўп йиллар мобайнидаги изланишлари, тадқиқотлари самараси ўлароқ, ниҳоят, квантлар кашф этилди. Хўш, бу кашфиётнинг моҳияти нимадан иборат ўзи? Шу вақтга қадар атом ва молекулалар томонидан электромагнит энергия тарқалиши ва ютилиши жараёни узлуксиз тарзда, аниқроғи оқим сингари кечади деган фикр мавжуд эди. Планк эса электромагнит энергияси яхлит, узлуксиз оқимдан эмас, балки алоҳида-алоҳида бўлган ғоят майда миқдорлардан иборатлигини, бинобарин, уларнинг тарқалиш ва ютилиш жараёни дискрет (узлукли) эканлигини исботлади. Шунингдек, у мана шу миқдорлар, бошқача айтганда, квантларни, уларнинг оғирлиги ва ўлчамларини аниқлашни ҳам кўрсатиб берди. Энергия квантининг катталигини ифодаловчи Планк доимийси (олим уни таъсир кванти деб атаган) ҳам шу тариқа физикадан доимий ўрин олди.

Олим ўз фикр-мулоҳазаларини ёки ўзи айтмоқчи хомаки ишчи гипотезасини Берлин физика жамияти аъзоларига баён қилиб берди. Бироқ шу кун — 1900 йил 14 декабрь квант физикасига асос солинганини на эшитувчилар ва на нотиқнинг ўзи сезмаганди. Ваҳоланки, XX асрнинг биринчи йили янги физиканинг ҳам биринчи йили бўлди. Аввалги физика бошданоёқ жараёнларнинг узлуксизлигига асосланган эди, квант назарияси эса бу фикрларни остин-устун қилиб юборди.

Планк ўз мулоҳазаларини текшириб кўришни амалиётчи физикларга таклиф қилди. Шу йиғинда иштирок этган ёш физик Генрих Рубенс ўша кечасиёқ янги формулани текшириб кўрди ва эрта билан Планкни излаб топиб, унинг назарий хулосалари тажрибада натижаларига тамомила тўғри келганини айтди. Таъсир кванти тушунчаси кейинчалик атом қобиғи ва атом ядросининг барча хоссаларини тушунишда ҳам муҳим аҳамият касб этди.

Лекин шуни айтиш кераккки, квант назарияси-буюк инқилобий кашфиёт ўша даврда етарлича қадр топмади. Орадан 20 йил ўтиб Планк Нобель мукофотига сазовор бўлганига қарамай, квант назарияси мутахассисларнинг эътиборини тортгани йўқ эди. Чунончи, 1908 йили Людвиг Дармштедтернинг табиатшуносл ик ва техника тарихи бўйича маълумотномаси иккинчи марта нашр этилди. Қарангки, 1900 йили бутун дунёда яратилган 120 кашфиёт ва ихтиро санаб ўтилган бу йирик маълумотномада Планкнинг ҳатто номи ҳам кўрсатилмаганди.

Ҳаммасидан қизиғи шундаки, квант назарияси тўғрилигига... Планкнинг ўзи ҳам шубҳа қиларди! Ахир бутун бошли классик физикага қарши чиқаётган эди-да бу назария. Нисбийлик назарияси-ку классик физикани бирмунча ўзгартирди холос, бироқ квант назарияси уни ҳалокатга маҳкум этяпти, деб ёзган эди у. Дарҳақиқат, классик физика ҳурмати учун Планк ўз назариясини йўқотишга ҳам тайёр эди! Бироқ Луи де Бройлнинг ибораси билан айтганда, фанга «биқиниб кириб келган» бу назариянинг борган сайин мавқеи ортаверди. 1909 йилда Планк «Ёруғлик квантлари мавжудлигига ҳали унча ишонқирамай турибман» дейишига қарамай, 1911 йили Лоренц бу гипотезани «гўзал гипотеза» деб атади. А.Эйнштейн эса квант назариясини аввал-бошданоқ қўллаб-қувватлаб, фанда унга йўл очиш учун жуда катта хизмат қилди.

Квант физикаси тобора ривожлана бориб, турли соҳалардан мустаҳкам ўрин олаверди. 20-йилларда Луи де Бройль, Эрвин Шрёдингер, Вернер Гейзенберг, Поль Дирак сингари ёш ва иқтидорли физиклар етишиб чиқди... Улар туфайли квант механикаси, квант статистикаси, кейинроқ квант электродинамикаси, квант радиофизикаси ва бошқа ҳозирги замон фанлари дунёга келди.

Илмий фаолияти зиддиятли бўлгани каби буюк олимнинг оилавий ҳаёти ҳам тинч эмасди. Йигирма йиллик ширин турмушдан сўнг 1909 йили рафиқаси вафот этдию Планкнинг бошига кулфатлар ёғила бошлади. Квант назарияси тўлиқ ғалаба қозонган кезлари катта ўғли Карл урушда ҳалок бўлди. Кейин эгизак қизлари вафот этиб, олим иккита ёш набираси билан қолганида унга... Нобель мукофоти берилди. Хуллас, Планкни икки ёнидан бахт ва кулфат етаклаб юргандек эди... Лекин инсон сифатида, олим сифатида у таслим бўлмади. Планкнинг шу даврларда ёзган китобларини Эйнштейн «Физик адабиётнинг шоҳ асарлари» деб атаганди. Олимнинг «Назарий физикага кириш», «Энергиянинг сақланиш принципи», «Термодинамика бўйича лекциялар», «Иссиқлик нурланиши назарияси», «Назарий физикадан саккиз лекция» ва бошқа дарсликлари эса қайта-қайта нашр этилган эди.

Олим кундалик турмушда қатъий бир тартибга амал қилар, ҳордиқ чиқариш бобида ҳамкасбларидан ҳеч бири унга тенглашолмасди. Планк ҳар йили бир неча ҳафта тўлиқ дам олар, саёҳатни, шароитни алмаштиришни яхши кўрарди. Музика билан бирга альпинизм ҳам бир умр унинг жўшқин илмий фаолиятига ҳамроҳ бўлиб келди. Планк Альп тоғларидаги кўпгина йирик чўққиларни забт этганди. 80 ёшида у баланд Татра тоғларидаги Катта венециялик чўққисига чиқди. 84 ёшли Планкнинг Шарқий Тироль тоғларидаги 300 метрли чўққи устида тушган сурати сақланиб қолган. Шу туфайли бўлса керак, олим деярли бир умр касаллик нималигини билмади, унинг ишчанлигига ҳар қандай одам ҳавас қилса бўларди. Инсон сифатида ҳам у жуда олижаноб эди, зеро Эйнштейннинг «Планк билан ёнма-ён яшашнинг ўзи бир қувонч» дегани бежиз эмас.

Иккинчи жаҳон уруши олимнинг бошига кўп кулфатлар ёғдирди. Кичик ўғли Эрвин Гитлерга қарши уюштирилган суиқасд иштирокчиси сифатида осиб ўлдирилди, ҳатто дунёга таниқли отасининг ёлворишлари ҳам унинг ҳаётини сақлаб қололмади. Буюк муҳораба поёнига етиб, Берлин дўзахга айланиб кетганида олимнинг уйи кучли бомбардимонда вайрон бўлди. Планкнинг барча китоб ва қўлёзмалари, шулар қаторида олим бир неча ўн йил давомида пухталик билан ёзиб борган кундалик дафтарлар ҳам нобуд бўлди..

Жангу жадаллар тугагач, олим яна илмий ишларга шўнғиб кетди — қора ўтмиш ортда қолган, янги Германия янги уфқлар сари интилаётган эди. 1946 йил ёзида Планк Англияга — Ньютоннинг 300 йиллиги тантаналарига таклиф этилди, Лондонда олимга жуда катта иззат эҳтиром кўрсатилди. Бундан авалроқ Планк 1930—1937 йиллар давомида ўзи раис бўлган кайзер Вильгельм номидаги илмий жамиятга яна раҳбарлик қила бошлади. 1947 йил ёзида бу жамиятга унинг шарафига Макс Планк жамияти деб ном берилди.

Олим умрининг охиригача илмий ишлар билан шуғулланди, дўстларининг ҳикоя қилишларича, кунига бир соатдан рояль чалиш одатини ҳам сира тарк этмади. Макс Планк 1947 йил 4 октябрда, 90 ёшга тўлишига бир неча ой қолганда, квант физикасининг 50 йиллик юбилейи арафасида Геттинген шаҳрида вафот этди.

1958 йил апрелида илмий жамоатчилик Буюк олимнинг 100 йиллик юбилейини катта тантана билан нишонлади, Германияга Планк хотирасига таъзим қилиш учун унинг шогирдлари ва издошлари, дунёда таниқли олимлар йиғилишди. Ленинградлик физик, академик А.Ф.Иоффе Планк кутубхонасининг 1945 йилдан буён собиқ СССРда асраб келинган қисмини олимнинг Ватанига топширган эди (ҳозир бу ноёб хазина Макс Планкнинг Берлиндаги музейида сақланмоқда).

Фан тарихида А.Эйнштейн каби қатор буюк кашфиётлар яратган олимлар кўп. Макс Планк эса бор-йўғи битта кашфиёт қилди, аммо бу шу қадар буюк кашфиёт эдики, у туфайли олим илм-фан тарихида энг улуғ зотлар қаторидан ўрин олди. «Табиий фанлар мавжуд экан, демак Планкнинг номи ҳеч қачон унутилмайди!» деган эди машҳур физик Макс Фон Лауэ.

Макс Планк XX аср бошлари физикасига, атом оламига эшик очган олим, квант физикасининг дарғаси бўлган эди. Квант физикасининг ўзи буюк олимга қўйилган маҳобатли ва абадий ёдгорликдир. Зеро, Луи де Бройль «Физикада революция» номли китобида ёзганидек, «Планк доимийси яратилган кун инсон тафаккури тараққиёти тарихидаги энг ажойиб кунлардан бири бўлиб қолади».

Раҳим БЕКЖОНОВ,
Ўзбекистон ҳамда АҚШ Нью-Йорк Фанлар академиясининг академиги

(Боши газетамизнинг 11-сонида)

СУЛОЛАНИНГ 496 ЙИЛЛИК САБОҒИ

(Боши 1-бетда)

Аброр Раҳмонов — 20 йил

Саттор Раҳмонов — 18 йил

Қизлари:

Муҳаббат Раҳмонова — 36 йил

Раҳима Раҳмонова — 27 йил

Барно Раҳмонова — 27 йил

Зебо Раҳмонова — 27 йил

Хурсанд Шарипова — 18 йил

Куёвлари:

Фармон Ҳикматқулов — 29 йил

Қурбон Бойчаев — 23 йил

Акром Худойназаров — 20 йил

Келинлари:

Раъно Маҳкамова — 22 йил

Сония Раҳматова — 20 йил

Мукаррам Ҳакимова — 19 йил

Невараларі: Баҳром Шодиев — 18 йил

Гулнора Раҳмонова — 17 йил

Озода Раҳмонова — 9 йил

Нигора Ҳасанова — 9 йил

Насиба Ҳасанова — 5 йил

Замира Ҳикматқулова — 5 йил

Жамшид Ҳикматқулов — 4 йил

Дилафрўз Ҳасанова — 4 йил

Рашид Раҳмонов — 4 йил

Шаҳло Раҳмонова — 3 йил

Дилфуза Ҳасанова — 2 йил

(Айни пайтда, невараларі Гулруҳ, Ирода ва Чарос Раҳмоновалар Навоий давлат педагогика институтида таҳсил олишмоқда).

Энди, келтирилган рўйхат асосида, сулола аъзоларининг жами иш тажрибаларини қўшиб ҳисоблаб чиқадиган бўлсак, 496 йилга тенг бўларкан. Демак Раҳмон Шарипов сулоласи 496 йил ўзгаларга сабоқ улашди, зиё тарқатди, демоқ ҳам ўринлидир.

Яна бир диққатга молик жиҳати шундаки, сулоланинг барча аъзолари ҳам умумий иш тажрибалари сонини ошириш учун таълим соҳасида ишлашаётгани йўқ. Асло! Айниқса, бугунги кунда. Мактабга ошиқиб келаётган ҳар бир бола шахсида баркамол инсонларни тарбиялашга ўз муносиб ҳиссаларини қўшиш уларнинг орзу ва аъмолига айланган.

Дарвоқе, таълим тизимида бўлаётган ҳар бир янгилик ва ўзгаришлар бу хонадондаги оилавий мусоҳабаларнинг доимий бош мавзуидир. Нуроталик таълим ходимларининг таъкидлашларича, ўз соҳаларида сулола бўлиб меҳнат қилиш ғоят ибратли ҳодисадир. Буни улар Раҳмон Шарипов сулоласи мисолида исбот этишмоқчи бўлишади. Нима ҳам дердик. Бас, шундай экан, мамлакатимизда ўқитувчилар сулолалари сони янада кўпаяверсин.

Мақоламиз сўнгида биз сўз юритган сулола ва шу каби сулола аъзоларига ҳам Оила йилида ижодий муваффақиятлар ёр бўлишини тилаб қоламиз.

Икром ИСКАНДАР

АЛОҲИДА ЭЪТИБОРДА

Марҳамат туман халқ таълими бўлими ходимлари касаба уюшмаси қўмитаеи халқ таълими ходимларини ижтимоий ҳимоя қилиш борасида бир қатор ишларни амалга оширмоқда. Илғор ва тадбиркор халқ таълими ходимларининг 130 нафари мукофотланди. Шу йили 30-ўрта мактабда қўшимча бинолар қурилиб, фойдаланишга топширилди.

Соғлом авлодни камол топтириш мақсадида ходимларнинг саломатлигини тиклаш учун Полвонтош қўрғонида 30 ўринли дам олиш масканида ҳозирда яна қўшимча қурилиш ишлари давом этмоқда.

Шу оромгоҳда битта теннис корти қуриб фойдаланишга топширилди. 80 нафар халқ таълими ходимларига моддий ёрдам кўрсатилди. Таълим ходимлари ўртасида спортнинг футбол, волейбол, шахмат, шашка турлари бўйича жойларда мунтазам равишда хотира турнирлари ўтказилмоқда.

Туман халқ таълими ходимлари ўртасида Абдулҳамид Чўлпоннинг 100 йиллигига бағишланган волейбол, шахмат мусобақалари ўтказилди. 36 нафар халқ таълими ходимларининг соғликларини тиклаш учун курорт ва санаторийларга имтиёзли йўлланма берилди.

Тумандаги 43 та мактаб, 23 та мактабгача тарбия муассасаларида, 2 та лицей, 2 та гимназияда дам олиш хоналари ташкил қилиниб, улар тўлиқ керакли анжомлар билан жиҳозланган. Дам олиш учун барча шароитлар яратилган.

Шуҳратбек КЕЛДИЕВ,
«Маърифат»нинг жамоатчи мухбири

Yaxshilar oramizda

ҚАРЗНИ УЗАЁТГАН ИНСОН

Умр — эзгу ишлар, яхшиликлар қилиш учун берилган қарз. Шофиркон туманидаги 128-лицей-интернат директори, ажойиб инсон Маннон Шарипов ўз ҳаёти давомида буни ҳар қадамда ҳис этиб келмоқда. 1957 йили Бухоро педагогика олийгоҳининг тарих факультетини битирган Маннон ака дастлаб Қашқадарёда, сўнг туманидаги Ғафур Ғулом номли мактабда ўқитувчилик қилди.

Ўз меҳнат фаолияти давомида ҳам педагогик маҳоратини, ҳам ташкилотчилик қобилиятини намоён эта билган, ўқитувчилар жамоаси ҳамда қишлоқ меҳнат аҳли ўртасида катта ҳурматга сазовор бўлган ёш ўқитувчи 1968 йили Шофиркор туманидаги халқ депутатлари Дўрмон қишлоқ кенгаши ижроия қўмитаси раислигига сайланди.

М. Шарипов қишлоқ кенгаши раиси сифатида Дўрмон ҳудудида мактаб, маориф, маданият ва тиббиёт каби қишлоқ аҳлининг ижтимоий турмуш тарзини яхшилаш борасида катта ташкилотчилик ва фаоллик кўрсатди. Дўрмон қишлоғи ҳудудида Ғафур Ғулом ва Аҳмад Дониш номидаги мактаблар учун 650 ўринли янги бино, янги болалар боғчаси, қишлоқ тиббиёт амбулаториялари қурилишида бошчилик қилди. 1977 йилнинг июль ойидан М. Шарипов Шофиркон туманидаги 1-мактабларaро ўқув ишлаб чиқариш комбинати директори этиб тайинланди. Комбинатнинг ижобий ишлари Ўзбекистон Республикаси миқёсида оммалаштирилди. Комбинатда ўқиб, гиламчилик ҳамда асалчилик малакасини олган ёшлар учун туманда гилам тўқиш фабрикаси ҳамда асаларичилик давлат хўжалиги ташкил этилди. Ўқувчи ёшлар ўртасида меҳнат таълимини яхшилаш борасидаги катта хизматлари учун М. Шарипов «Халқ таълими аълочиси» кўкрак нишони ва «Меҳнат фахрийси» медали билан тақдирланди.

М. Шарипов ташаббуси билан 1991 йилда Шофиркон туманида физика ва математика бўйича иқтидорли болалар махсус мактаб-интернати ташкил этилди. 1995 йилда интернат лицей-интернат мақомини олди.

М. Шариповнинг бевосита ташаббуси ва раҳбарлигида лицей-интернатнинг моддий базаси мустаҳкамланди, фан кабинетлари жиҳозланди. Физика, математика, тарих, тил ва адабиёт кабинетлари, компьютер хонаси ташкил этилиб, зарур техника воситалари, кўргазмали қуроллар билан таъминланди.

Кейинги уч йилда лицей-интернатни битирган 93 нафар ўқувчидан 92 нафари республикамизнинг турли олий ўқув юртларида таълим олмоқда. Бу М. Шарипов раҳбарлигида ўқитувчилар жамоасининг иқтидорли ёшларни танлаб ва тарбиялашда жиддий эътибор бераётганликларини кўрсатади.

Абдураззоқ ҚЎШШАЕВ,
Дилшод РАЖАБОВ

МАКТАБ — ИЛК МАЛАКА МАЙДОНИ

Musohaba

Бозор иқтисодиётига асосланган демократик жамиятта собитқадамлик билан босқичма-босқич кириб бораётган ёш, мустақил давлатимиз учун маънавий ва маърифий жиҳатдан баркамол, иқтисодий ислоҳатларнинг моҳиятини чуқур тушунадиган ҳамда уларни, янги ижтимоий муносабатларни шакллантириш орқали ҳаётга тадбиқ эта оладиган юқори малакали кадрлар зарур. Мамлакатимизда қабул қилинган «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури» ҳам ана шу ўта муҳим вазифани амалга оширишга қаратилган.

Дарвоқе, юқори малакали кадрлар зарурияти хусусидаги сўз бевосита таълим тизимига ҳам тааллуқлидир. Чунки мамлакатимиз учун зарур бўлган юқори малакали кадрларни юқори малакали педагоглargina тайёрлаб бера оладилар. Ва худди шу юқори малакали педагоглар «Таълим тўғрисида»ги Қонун ва «Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури»дек, тизимда туб ислоҳатлар ясовчи муҳим ҳужжатларни амалда қўлловчи асосий ижрочилар ҳисобланади. Бас, шундай экан, аввало мактабларимизни ватанимизга муносиб кадрлар тарбиялаб бера олишга қодир педагоглар билан таъминлай олмоғимиз даркор. Таълим соҳасида энди иш бошлаётган ёш, шижоатли мутахассисларга бу жараёнда бирламчи эътиборни қаратмоққа тўғри келади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги ҳайъати қарорига биноан тасдиқланган «Ёш педагоглар билан ишлаш дастури» худди шу масалаларни ўз ичига олади. ХТВ кадрлар бошқармаси бошлиғи ўринбосари Рашид Тошматов билан бўлган суҳбатимиз ҳам асосан мазкур дастур хусусида бўлди.

ЁШ МУТАХАССИС ИШГА КЕЛДИ

У КИМНИНГ АРДОҒИДА ВА ЭЪТИБОРИДА БЎЛАДИ?

— Рашид ака, аввало «Ёш педагоглар билан ишлаш дастури»нинг моҳияти ва аҳамияти хусусида тўхталиб ўтсангиз.

-Ҳозирги кун талаби ўқитувчи-педагог олдига мураккаб ва долзарб вазифаларни қўймоқда. Бинобарин, ўқитувчи шахси унинг олдига қўйилган ана шу вазифаларни бажариш учун инсонпарварлик хислатларига эга бўлиши, дунё ва инсон ҳақида чуқур билимларга эга бўлиши, ҳозирги замон илмий ва маданий тараққиёти моҳиятини чуқур тушуна билиши керак. Айниқса, ёш ўқитувчи ўқувчиларни ўқитиш ва тарбиялашнинг психологик-педагогик асосларини, бошқа билимларни ўз ичига олган информацион маълумотга эга бўлиши, таълимнинг ноанъанавий услубларини, ЭҲМ ва бошқа техник воситаларни тадбиқ этиш, ўз меҳнати самарадорлигини таҳлил этиш усулларини, мактаб ишини ташкил этиш соҳасидаги билимларга эга бўлиш ва тегишли кўникмаларни эгаллаши, республикадаги таълим тизими ҳамда уни бошқариш, оилавий таълим-тарбия муаммолари бўйича тасаввурларни ривожлантириши, умуминсоний ҳамда миллий маданият ва қадриятлар, мустақиллик мафкураси ва иқтисодий ислоҳотлар моҳиятини тушуниб етиши зарур.

Бироқ тажрибалар, ўқув юртларини педагогик мутахассисликлар бўйича тугатаётган ёшларнинг илмий-назарий ва методик билимлари кўлами, мактаб иши ҳамда ҳаётига ҳозирлиги етарли даражада эмаслигини, уларнинг ўз ҳолига ташлаб қўйилганлигини кўрсатмоқда. Натижада аксарият педагоглар ўз касбларини ташлаб, бошқа соҳаларга ўтиб кетмоқдалар, таълим муассасаларида эса уларга бўлган эҳтиёж ортиб бормоқда. Шу боис педагоглар билан мактаб ҳаётига мослашиш (адаптация) даврида маълум ишларни олиб бориш лозим.

«Ёш педагоглар билан ишлаш дастури» «Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури»ни амалга оширишнинг биринчи босқичида (1997-2001 йиллар) олиб бориладиган ишлар мажмуидан иборат бўлиб, педагогларни тайёрлашда таълим муассасалари билан олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ўртасидаги алоқалар, ўқувчиларни касбга қадар педагогик мутахассисликларга тайёрлаш, туман, вилоят халқ таълими бошқаруви ҳамда таълим муассасалари масъул ходимларининг олий ва ўрта махсус ўқув юртлари билан алоқаси, бўлажак педагогларнинг педагогика амалиётини ташкил этиш, битирувчи (ёш мутахассис)ларни ишга жойлаштириш ва бевосита таълим муассасаларида ёш педагоглар билан олиб бориладиган ишларни қамраб олган.

— Маълум бўлдики, ушбу дастур билимдон педагоглар тайёрлаш бўйича кенг қамровли вазифаларни ўз ичига олар экан. Дастурнинг илк босқичи—ўқувчиларни касбга қадар педагогик мутахассисликларга тайёрлаш бўйича қандай ишлар қилиниши кўзда тутилади?

— Бу шарафли ва машаққатли касбга мойиллиги бўлган, лаёқатли, ўз ихтиёри билан ўқитувчи бўлишни истаган йигит-қизларни таңлаб олиб, мутахассислик бўйича тайёрлаш дастурнинг муҳим босқичларидан биридир. «Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури»ни амалга оширишнинг биринчи босқичи даврида лаёқатли ва педагогик касбга мойиллиги бўлган 9-синф ўқувчилари ўртасида танлов ўтказилади. Иккинчи босқичда эса танлов ўрта махсус академик лицей талабалари билан ўтказилади.

Педагогик касбга лаёқати ва мойиллиги бўлган ўқувчилар танлови ҳар йил сентябрь ойининг бошида, Республика истеъдод маркази (РИМ) ишлаб чиққан «Педагогик лаёқат ва майлларни аниқлаш методикаси» асосида, РИМнинг вилоятлардаги бўлими ходимлари томонидан амалга оширилади. Танловни ўтказишда педагогика ўқув юртларининг мутахассислари ҳам фаол қатнашадилар. Зеро, саралаб олинган ўқувчилар ўқув юртларининг бўлажак талабалари ҳисобланади. Танловдан сўнг касбга қадар педагогик мутахассисликларга тайёрлаш педагогик синфларда олиб борилади. Педагогик синфларда таълим дарсдан ташқари таълим шакли бўлиб, у тасдиқланган Низом ва ўқув дастури асосида олиб борилади. Педагогик синфлар Низоми, ўқув дастури ва режаси вилоят халқ таълими ходимлари малакасини ошириш институти ва педагогика ўқув юртлари ҳамкорлигида ишлаб чиқилади, ҳамда вилоят халқ таълими бошқармаси томонидан тасдиқланади.

— Муаллимлик касбини танлаган ёшлар билан олиб бориладиган кейинги ҳамкорлик ишлари қандай кечади?

— Мактаб маъмурияти педагогик мутахассисликлар бўйича олий ва ўрта махсус ўқув юртларида таҳсил олаётган ўз собиқ ўқувчиларининг номма-ном рўйхатини тузиб, туман ёхуд шаҳар халқ таълими бўлимига тақдим этадилар. Ўз навбатида туман, шаҳар ҳамда вилоят халқ таълими бошқаруви шўъбалари бу рўйхатларни умумлаштириб, ўзларининг бўлажак ёш мутахассислари билан мустаҳкам алоқа ўрнатадилар. Ҳар йили ҳомийлар ва ота-оналар жамоатчилиги билан биргаликда бир неча бор олий ва ўрта махсус ўқув юртларига бориб, таҳсил олаётган ёшларнинг ҳолидан хабар оладилар.

Педагогик амалиётни ўтаётган талабаларни тажрибали мутахассисларга бириктириш, ўқувчилар билан таништириш, педагогик жамоа тантанали равишда педагогик амалиётнинг бошланишини ташкил этиши ҳам муҳимдир. Уларни қўшимча тарзда ҳомийлар ёрдамида ва бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобидан ижтимоий ҳимоялашни ташкил этишга ҳам алоҳида эътибор бермоқ лозим. Педагогик амалиёт сўнгида талабалар тантанали равишда кузатилади, ўзаро алоқалар эса давом эттирилади. Зеро мазкур алоқалар уларнинг келгуси амалиётни ҳам шу муассасада ўтказишини ва ўқув юртини тугатгач, педагогик жамоа сафига келиб қўшилишини таъминлаши керак.

— Мактабга келган ёш мутахассисларнинг ишга жойлашиши, уларнинг мактаб иши ва ҳаётига мослашиши ҳамда уларни қўшимча ижтимоий ҳимоялашни ташкил этиш қандай кечади?

— Дастурга биноан талабномалар асосида таълим муассасаларига ишга юборилган ёш мутахассислар ташкилий равишда кутиб олинади, улар тегишли муассасалар жамоаси билан таништирилади ҳамда улар билан меҳнат шартномалари тузилади. Шу ўринда таълимнинг бошқарув органлари, таълим муассасалари раҳбарлари, ўқитувчилар жамоатчилиги эътиборини дастурдаги ёш мутахассисларнинг қасамёд қабул қилиш маросимини ўтказиш масаласига қаратмоқчи эдим. Зеро янгиланаётган жамиятимизнинг маънавий етук, баркамол авлодини тарбиялашдек ўта масъулиятли вазифа ана шу ёшлар зиммасидадир. Улус саломатлигини сақлаш масъулиятини олган дўхтирлар қасамёд қабул қиладилар-ку! Бинобарин, ҳамкасбларимизнинг бу хусусда ўз фикр-мулоҳазаларини билдиришларига ишонаман.

Ёш мутахассисларнинг мослашиш даврида олиб бориладиган ишлар сирасига ёш мутахассисни тажрибали мураббийларга бириктириш, туман ёки шаҳар методика кабинети мутахассисларининг назарий ва амалий, методик ёрдам кўрсатишларини ташкил этиш, уларни тантанали равишда педагогмутахассислар сафига қабул қилиш ва бошқалар киради.

Шунингдек, «Ёш педагоглар билан ишлаш дастури»да ёш мутахассисларни ижтимоий ҳимоя қилиш борасида олиб бориладиган ишларга ҳам алоҳида эътибор қаратилган. Ҳомийлар маблағи ва бюджетдан ташқари маблағлар ҳисобидан улар маошини ошириш, уларни педагогик матбуот нашрларига бепул обуна қилиш, уларнинг белгиланган имтиёзлардан фойдаланишларини ташкил этиш, улар билан олиб борилаётган ишларни мунтазам ўрганиш ҳамда самарадорлигини ошириш бўйича амалий ёрдам бериш шу ишлар жумласидандир.

Бир сўз билан айтганда, «Ёш педагоглар билан ишлаш дастури»нинг амалга оширилиши жойларда таълим масканларини малакали педагогик кадрлар билан таъминлашни, ўқитувчи ва тарбиячилар нуфузини кўтаришни назарда тутади.

«Кадрлар тайёрлаш миллий Дастури»ни ҳаётга татбиқ этишнинг кейинги босқичларида мазкур «Ёш педагоглар билан ишлаш дастури»да белгиланган тадбирлар самараси ва тажрибаси ҳам муҳим роль ўйнаши, шубҳасиздир.

И. БЎРИБОЕВ
суҳбатлашди

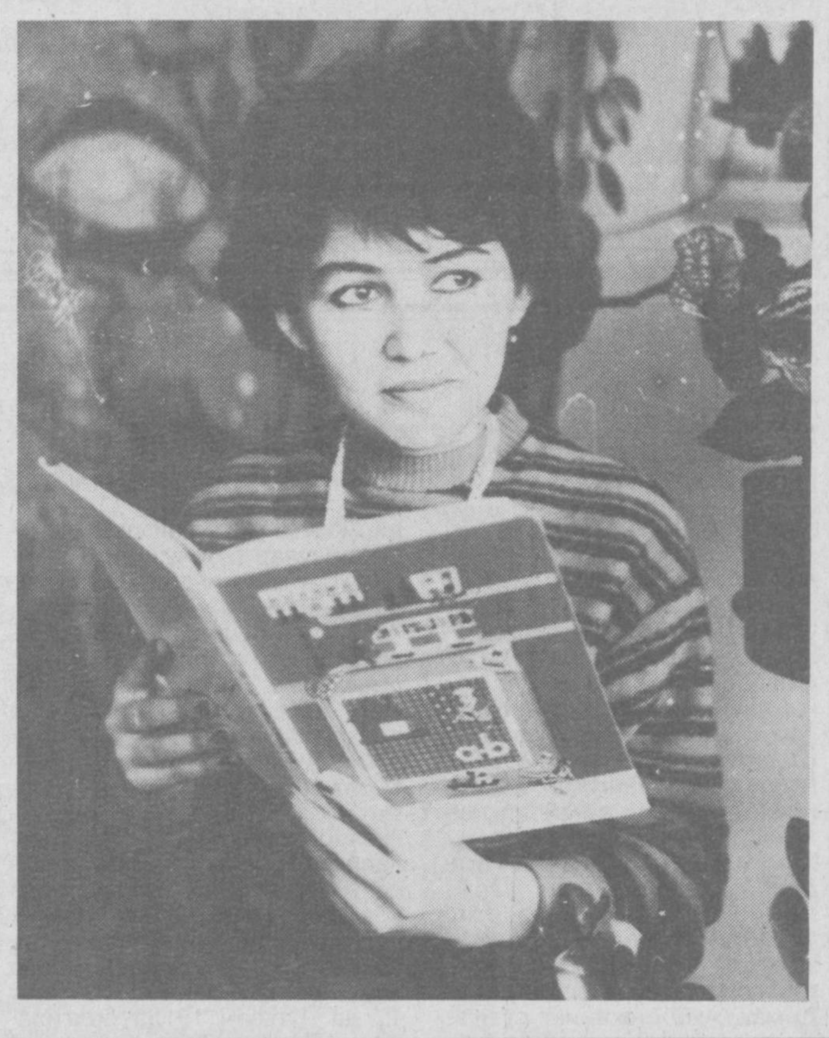

МУВАФФАҚИЯТЛИ ТАРБИЯНИНГ СИРИ...

Ҳар қандай таълим ва тарбияда энг асосийси муаллим, унинг тафаккур дунёсидир.

А.ДИСТЕРВЕГ

Тарбиячи ўз тарбияланувчиларини қандай кўришни истаса, аввало унинг ўзи ўшандай бўлмоғи лозим.

В.ДАЛЬ

Бошқаларга ўқитиб, ўзимиз ҳам ўрганамиз.

СЕНЕКА

Кимки оз билса, озга ўргатади.

Я.КОМЕНСКИЙ

Ўқитиш — икки баробар ўқиш демакдир.

Ж.ЖУБЕР

Муваффақиятли тарбиянинг сири — ўқувчига ҳурматда.

Р.ЭМЕРСОН

Болага таълим беришдан мақсад, уни келгусида ўқитувчининг кўмагисиз униб-ўсишга лаёқатли қилишдир.

Э.ХАББАРД

«Кемага тушганнинг жони бир», деган иборанинг асл маъносига ҳарбий денгиз флотида хизмат даврида тўлиқ тушуниб етганман. Тасаввур қилинг; очиқ денгиз, нигоҳингиз нурлари сувнинг адоғига етмасдан фалак ва денгиз оралиғидаги чексизликка ғарқ бўлиб кетаверади, атрофда ҳеч зоғ йўқ, бўйига 31, энига 8 метр келадиган кема 8 балли тўфон узра имиллаб манзил томон интилаяпти. Худо кўрсатмасин, ўша пайтда кеманинг бошқаруви (рули) ёки мотори ишламай қолса, тўлқин бир зарб билан уни денгиз тубига чўктиради. Худди шу хавф, зиммамиздаги вазифа ҳаммамизни бирдек бўлишга, чекимиздаги ҳар бир ишни пишиқ-пухта қилишга, ўз жонимизни сақлаш баробарида ёнимиздаги дўстимиздан тортиб, кема капитанининг ҳаётини-да ўйлашимизга мажбур этарди...

Маърифатчи Абдулла Авлоний «Тарбия — ё ҳаёт, ё мамот, ё фалокат, ё саодат», дея ёшлар таълими ва тарбияси аҳамиятини шугина қисқа ҳикмат ичига жамлаган. Демак, дунёни ўша чексиз уммонга, мактабни ундаги кемага қиёс этсак, иккала ҳолда ҳам вазият, вазифа ва ишга муносабат бир хилда бўлиши лозим экан. Буни, биринчи галда илм масканининг директори таъмин этади, албатта. Газетамиз орқали директорнинг қандай бўлиши, нима ишлар қилиши лозимлиги батафсил ёритилди. Бу гал эса ушбу вазифаларни сидқидилдан бажара оладиган директорни танлай билиш ҳақида сўз юритмоқчимиз.

МАКТАБ КАРВОНСАРОЙ ЭМАС

Ҳозирда мактаб директори асосан халқ таълими бўлими томонидан аниқланиб, вилоят халқ таълими бошқармасида суҳбат ва тест синовидан ўтишгач, кўп ҳолларда эътирозсиз ушбу лавозимга тайинланмоқда. Бу каби синовлар (агар чинакамига холисликка асосланган бўлса) даъвогарнинг киришмоқчи бўлиб турган ишини қанчалик билиши ёки билмаслигини маълум даражада ойдинлаштиради. Бироқ, янги тайинланган директор фаолият кўрсатадиган мактаб жамоаси фикрини ўрганишга эътибор берилмаяпти. Буни айримлар ҳеч қачон тўғри хулоса чиқаришга асос бўла олмайди, дея рад этиши мумкин (Агар шу раддия тўғри бўлиб чиққан тақдирда ҳам ушбу ҳолнинг ўзи жамоанинг қанчалик шаклланган ёки шаклланмаганлигини билдирувчи бир кўрсаткич бўла олади). Гарчи тайинланувчига нисбатан муносабат юз фоиз яхши бўлмаса-да (аслида шундай бўлиши керак), берилган жавоблардан маълум даражада хулосага келиш мумкин. Қолаверса ушбу сўровнома бўлажак директор учун жамоани шакллантиришда қўл келиши мумкин. Зинҳор бу ўринда салбийроқ муносабатда бўлгандан ўч олиш эмас, балки улар билан муносабатни соғломлаштириш, умумий ишга жалб этишда алоҳида муомала қилиш лозимлиги хусусида гап кетаяпти.

Юқоридаги фикрлардан келиб чиқиб, мактаб директори, аввало, педагогик жамоани шакллантириб олиш шарт экан, деган хулосага келиш мумкин. Бунинг учун унинг ўзи юқорида таъкидлаганимиз — таълим-тарбиянинг «ё ҳаёт, ё мамот» эканлигини шуурига сингдирган бўлиши керак. Ва шу йўлда содиқ бўла оладиганлардан жамоанинг ядросини ташкил этиш керакки, токи бошқалар ҳам шу ядронинг тортиш кучи таъсирида бўлсин. Демак, ушбу ядронинг таъсир кучи майдонининг қанчалик кенглиги ўша жойда жамоанинг қанчалик шакллана олганлигини белгиловчи мезон бўлади. Табиийки, бу жамоага келиб қўшилган ёш педагог ҳам ўз-ўзидан осонлик билан аъзога айланади.

Шу ўринда яна бир мулоҳаза юритишга тўғри келади. Яъни ёш педагог хусусида. Ажабланарли томони шундаки, мактаб барча соҳа мутахассисликлар бўйича кадрларга замин яратадию негадир ўзи ҳамиша кадрга муҳтож бўлиб юради. Халқ тили билан айтганда: «Олдидан оққан сувнинг қадрига етмайди». Бу ҳам кўпчилик илм масканларида бирликнинг, менинг ўқувчим, менинг синфим, менинг мактабим, дея фахрланадиган ўқитувчининг, директорнинг йўқлигидан. Гўёки уларнинг барчаси омонат тургандек. Таълимда эса «жомадон кайфият» кетмайди. Бугун тайинланган директор камида 5—6 йил, бўлмаса 10 йилча бир жойда муқим ишлагандагина, ҳаракатининг натижасини кўрсатиши мумкин. Бизда эса кўп ҳолларда туман халқ таълими бўлими мудири ўзгардими, биринчи галдаги иши директорларни алмаштириш бўлади. Агар ҳақиқатан ҳам шунга муносиблар ўзгартирилса нур устига нур. Афсуски, асосий қисми қандайдир шахсий муносабатлар, манфаатлар эвазига иссиқ жойини совутишади. Унинг ҳолини кўрган бошқалари кўнглига эса эрта-бир кун мен ҳам кетаманда, деган ғулғула тушади. Натижада мактаб йўловчилар хордиқ чиқариш учун йўл-йўлакай кириб, дам олиб кетадиган карвонсаройга айланади. Табиийки, бу аҳволда ҳеч ким янгилик қилай, ўзимга муносиб обрў орттирай, шу мактабни туманда, вилоятда ва республикада илғорлар сафига олиб чиқай, деган эзгу мақсадлар билан ишга киришмайди. Натижада қандай қабул қилиб олган бўлса, ёмон бўлса борки, яхши қилиб ҳеч қачон галдагисига топширмайди...

Қишлоқ хўжалигида бир ажойиб тажриба бор. Жамоа хўжалиги раисига эришилган ютуққа ёки акси ўлароқ бажарилмай қолган режага қараб баҳо берилади. Бизнингча таълимда ҳам директор фаолиятини, маълум бир фан ўқитувчиси дарслари самарадорлигини кўрсатувчи бир талай омиллар мавжуд. Олайлик, маълум бир фандан, маълум бир синфда ўзлаштиришнинг ойлик, чораклик якуни ёки бўлмаса мактабдан туман, вилоят, республика олимпиадасига чиққан ўқувчилар сони ва ниҳоят олий ўқув юртларига, ўрта махсус билим юртларига кирган талабалар сони. Бу мезонларни турли танловларда мактаб иштироки қанчалик эканлиги билан давом эттириш мумкин. Бугунги кунда мактабга қўйилаётган талаб «Иккисиз икки йил» эмас, балки етук мутахассис, кадр учун пухта замин ҳозирлаш. Юқорида директорни алмаштириш ҳақида гап кетди. Худди шу ўринда айнан шу кўрсаткичларга асосланилса, тўғри иш бўларди.

Яна кемага қайтсакда, у ерда янгиларни қабул қилиш тартиби билан танишсак. Кемага илк қадам қўйган матрос ҳали шу экипажнинг ҳақиқий аъзоси саналмайди. У бир, икки ҳафта мобайнида қисқача қилиб айтадиган бўлсак, ўз кемасининг ипидан игнасигача билиб, имтиҳон топширади. Ўрганиш жараёнида унга бўлинма командири ўқитувчи вазифасини ўтайди. Энг муҳими шундаки, ўша бўлинма командири ёш матроснинг тез ва соз ўзлаштиришига тўлиқ жавобгар ҳисобланади. Қачонки ёш матрос имтиҳонларни муваффақиятли топширсагина, ушбу кема таркибининг ҳақиқий аъзоси ҳисобланиб, унга узоқ сафарга чиқишга рухсат берилади. Аксинча, қуруқликда хизмат қилишга тўғри келади. Бу ҳолни эса ҳамма ор биларди. Демоқчимизки, маънавият уммонининг бир кемаси саналмиш мактаб ишини ҳам ундаги барча аъзо бирдек тушуниб, ўз зиммаларидаги вазифани сидқидилдан бажарсагина, биз учун ёрқин маёқ ҳисобланмиш камолат чўққиларини бирма-бир забт эта борамиз.

Абду САМАТ

Sinab ko'ring

ПЕДАГОГИК ЛАЁҚАТ ВА МАЙЛЛАРНИ АНИҚЛАШ МЕТОДИКАСИ

Кадрлар тайёрлашдаги долзарб ва катта истиқболли йўналишлардан бири мактаб ўқувчилари орасидан истеъдодли, зукко болаларни саралаб олиб, уларни махсус мактабларда бойитилган, мазмунли дастурлар асосида ўқитиш, уларга кўркмай кенг имтиёзлар бериб тез орада халқ хўжалигининг турли соҳалари учун малакали мутахассислар етиштиришдир. Бироқ, қайси болани қобилиятли ҳисоблаб, махсус мактабларга олиш, қайси болани ўз мактабида қолдириш масаласи, кўпчилик ўқитувчилар, мактаб ташкилотчилари олдида чигал муаммо бўлиб турибди.

Кишининг ҳаёт тарзи, феъл-атвори, устивор йўналишга эга бўлган хатти-ҳаракатлари кўп жиҳатдан унинг кимлигини белгилайди. Шу сабабли ахлоқан соф, мантиқий тафаккури кучли, ақлий маданияти юқори болаларни махсус ўқитиш ва уларга кўпроқ умид боғлаш тарафдоримиз. Айнан шундай болалар келгусида янада муҳимроқ иқтисодий, илмий ва ижтимоий масалаларни ечишга қодир бўладилар.

Юртимизни жаҳонга кўз-кўз қила оладиган кишилар-бу истеъдодли, зукко, ўз ишининг кўзини билиб бажарадиган қўли гул, ўз соҳасининг моҳир мутахассисларидирлар. Лекин мутахассис бўлиш учун диплом эмас, балки биринчи навбатда шу соҳанинг устаси бўлиш керак, яъни ўша соҳага ҳаваси, лаёқати ва маълум даражада ривожланган қобилияти керак. Афсуски, бу сифатлар азалдан оз бўлса-да, боланинг ўзида бўлмаса, олий ўқув юртларида ҳам бу сифатларни орттира олмайди. Бас, шундай экан, доно, тетик, ақли расо болаларни синф ўқувчилари орасидан асосли равишда танлашимиз ва уларнинг лаёқат йўналишлари, қобилиятларига қараб у ёки бу соҳага, касбга йўналтиришимиз керак.

Қуйида биз педагогика соҳасига лаёқат ёки майл билдирган ўқувчиларни танлашнинг мактаб ўқувчиси бажара олиши мумкин бўлган биринчи босқич танлов методикасини диққатингизга ҳавола қиламиз. Бу тест мактаб ўқитувчиси, методисти ишлата оладиган, професионал малака ва билим талаб қилмайдиган бир оддий усулдир. Усталик билан тушуниб бажарилса, бу усулдаги танловда юқори натижаларга эришган болалар иккинчи босқич, махсус психологик тадқиқотларга тавсия этилганда ҳам юқори натижаларга эришишлари мумкин.

Ботир Қодиров,
проффессор

УМУМИЙ ТУШУНЧА

Синф ўқувчилари яхши кўрган, болалар хурматини қозонган ўқитувчи ёки методист-ўқитувчи ўқувчилар билан суҳбатта киради. Маълумки, болалар бирбирини ўқитувчилардан, баъзи ҳолларда эса, ота-оналаридан ҳам яхшироқ билишади. Чунки дунёқарашлари, интилишлари бир-бирига мос бўлган ўсмирлар энг яқин кишисига айтмаган сирлари ва кечинмалари билан ўзаро ўртоқлашадилар.

Методиканинг асосини «Ўз синфингизни биласизми» деб номланган жавоб варақаси (1-иловага қаранг) ташкил этади. Агар шароит имкон берса ушбу жавоб варақасини ҳар бир ўқувчига бир донадан етадиган миқдорда кўпайтириш мақсадга мувофиқдир.

Ўқитувчи синфга киргач, болаларни яқиндан билиш истаги борлигини тушунтириб, қуйидаги ўйинни таклиф этади. Болаларга жавоб варақаларини тарқатиб беришдан олдин шошилмай, ўйлаб, ҳар бир саволга ҳалоллик билан ёндашиш лозимлиги таъкидланади. Сўнг ҳар бир савол мазмунига аҳамият берган ҳолда биттадан учтагача энг зукко, лаёқатли болаларнинг исм-фамилиясини ёзишлари мумкинлигини тушунтирилади.

Лекин жавоб варақаларини кўпайтириш имкони бўлмаган ташкилотлар ҳам бу муаммони ўқувчилар билан биргаликда енгил ҳал этишлари мумкин: ҳар бир ўқувчи бир варақдан тоза қоғоз олади, ўқитувчи эса дона-дона қилиб, ҳар бир саволни ўқийди, унинг маъносини қисқача тушунтириб, сўнгра ўқувчига ҳар бир айтилган саволга ўз синфдошларидан учтасининг исм-фамилиясини ёзишни айтади.

Исм-шарифлар ёзилаётганда жавоб бераётган ўқувчи назаридаги энг илғор, билимдон, яхши ўқийдиган ўқувчини биринчи навбатда, ундан кейин яна кимни илғор, билимдон ҳисобласа - иккинчи навбатда ва сўнг, учинчи ўринда ҳам шу савол доирасида илғор ўқувчининг исми-шарифи ёзилиши лозимлигини яхшилаб тушунтирилади. Синов ўтказаётган ўқитувчи синфда ишчанлик ҳолатини вужудга келтириб, болаларни тезлик ва масъулият билан ўзаро гаплашмасдан, бир-бирига маслаҳат бермасдан ишлашни таъминлашга эришмоғи лозим. Яъни ҳар бир бола ўз билганича, мустақил, ўз тасаввурларига таяниб фикр билдириши керак. Жавоб берувчи шахс муаллиф сифатида ўз исми-шарифини ёзиши шарт эмас ва бу методика ғоясига биноан керак ҳам эмас, лекин маълум бир саволга жавоб тариқасида, агар ўқувчининг ўзи лозим топса, ўз фамилиясини ёзишига қаршилик қилмаслик керак.

Ўрни келганда, бир кишининг исми-фамилияси бир неча марта турли саволлар жавоби давомида қайд этилиши мумкинлиги ўқитувчи томонидан олдиндан эслатиб ўтилиши керак. Яъни ўқувчининг ҳар бир саволга алоҳида, бошқа саволларга нисбат қилмай жавоб бериши лозимлиги тушунтирилади. Лекин ўйнаб, орқа-олдини ўйламай, бир фамилияни асоссиз икки-уч жойга ёзиб қўймасликларини ҳам назарда тутиши керак бўлади.

Тажриба узоғи билан 10-15 минут давом этади. Агар тажриба мақсадга мувофиқ ўтказилса, олинган натижа катта ижтимоий аҳамиятга эга бўлган маълумотлар беради. Жавоб варақалари тезда йиғиб олингач, синф ўзининг навбатдаги вазифаларига киришавериши мумкин.

НАТИЖАЛАРИНИ ИШЛАШ

Жавоб варақаларининг бирламчи ишлови тажриба ўтказилган мактабнинг ўзида ўқитувчилар, илмий бўлим мудири ёки методистлар томонидан бажарилиши мумкин. Агар тажриба бир нечта синфларда ўтказилган бўлса, ҳар бир синфнинг натижаларини алоҳида умумлаштирилади.

Дастлаб ҳар бир савол алоҳида ишланади, яъни ҳар бир саволга синф бўйича қайд қилинган фамилиялар алоҳида қоғозга кўчирилади. Агар бир фамилия ҳар хил ўқувчилар томонидан қайта-қайта рўйхатга олинган бўлса, иккинчи мартадан бошлаб ўша фамилия қаршисида унинг жавоб варақасидаги тартиб рақами қўйилади. Буни қуйидаги жадвалда кўриш мумкин. (2-иловага қаранг).

Худди шу тартибда бошқа саволларга берилган жавоблар ҳам махсус варақаларга (матрицаларга) кўчирилади. Шундай қилиб, беш саволга берилган жавоблардан бешта бирламчи жадвал тузилади. Шундан сўнг ҳар бир жадвалда қайд этилган ҳар бир фамилиянинг неча марта тилга олингани санаб чиқилади. (Бу катталик шартли равишда «Н» кўрсаткичи билан белгиланади).

Сўнг ҳар бир фамилия ўқувчилар баҳосида нечанчи ўрин билан танланганлиги (1, 2, 3), яъни тартиб рақамлари жамғарилади. Йиғинди «М» кўрсаткичини беради. Энди «М» кўрсаткичининг «Н» кўрсаткичига навбатидан «К» кўрсаткичини топамиз. Жадвалдаги «К» кўрсаткичда ифодаланган натижа айни бир фамилиянинг шу савол доирасида синфда тутган мавқеъининг ўртача қийматини кўрсатади.

Бу кўрсаткич бирга қанча яқин бўлса, яъни кичик бўлса, демак шу ўқувчи кўпчилик ўқувчилар томонидан юқори даражада тан олинган, деган хулосани беради. Аксинча, олинган «К» натижага, 3 га яқин бўлса, унда шу фамилияли бола мавқеъига нисбатан синф барқарор фикрда эмас ва демак, ишонарли фикрнинг йўқлигидан дарак беради. Буни қуйидаги жадвал кўрсатади 3-иловага қаранг:

Шундай қилиб, беш саволга берилган жавоблардан тузилган беш жадвалнинг натижалари қайта ишланиб бўлингач, иккинчи босқич—умумлаштириш ишлари бошланади. Эндиги навбатдаги беш жадвалда энг кўп учраган болаларнинг фамилиялари ўз кўрсаткичлари билан охирги марта бошқа қоғозга кўчирилади. Бу ерда қуйидаги мезонларга амал қилингани маъқул: 1. Ҳар бир матрицада синфдаги ўқувчилардан 50 фоизидан кўпроғи овоз берган боланинг маълумотларининг тагига чизиб қўямиз. Яъни айнан шу бола шу предмет доирасида синфнинг тан олинган ўқувчиси ҳисобланади. 2. Шу усулда ажратиб олинган ўқувчиларнинг қайси бири уч ва ундан ортиқ матрицадан қайд қилинган бўлса, биз уни маълумотлари билан еттинчи қоғозга кўчирамиз. Янгитдан кўчиришдан мақсад, ҳар бир ажратилган ўқувчининг ҳар бир жадвалдаги кўрсаткичлари умулаштирилиши керак. Яъни «Н» кўрсаткичларнинг жамғармасидан биз айнан бу боланинг фамилияси неча марта тажриба давомида қайд қилинганини билиб оламиз. «К» кўрсаткичини топиш учун эса умумлаштирилган «М» кўрсаткичи «Н» умумлаштирилганга тақсимланади, холос.

Қилинган ҳисоб-китобларнинг асл маъноси шундан иборатки, агар боланинг исм-фамилияси беш жадвалнинг учтадан ортиғида учраса уни биз иккиланмай синфнинг илғор ўқувчиларидан деб ҳисоблашимиз мумкин. Агар уч ва ундан ортиқ жадвалда қайд қилинган болалар сони уч кишидан ортиқ бўлса, уларнинг ўрни «К» ва «Н» кўрсаткичларига қараб тартибланиб аниқланади. Умумлаштирилган «К» кўрсаткичи энг кам ва «Н» кўрсаткичи энг кўп бўлган бола шу методика ғоясига биноан синфнинг энг зукко ва педагогик лаёқат соҳасида биринчи ўринда турган ҳисобланади. Натижаларга қараб 2 ва 3-ўриндаги болаларни иккиланмай аниқлаш мумкин.

Агар олинган натижалар донолик билан ишланса, кўпчилик пайтда хулосалар бошқа психологик тестлар кўрсаткичларига мос келадиган объектив маълумотлар беради.

Умуман, ушбу синовга мактабларда ўта жиддийлик билан қаралса, болаларимиз қадриятлари олдида жавобгарлик ҳис этилса, қалбакилик, кўзбўямачиликка йўл қўйилмаса, ўз миллий маданиятимизнинг равнақига катта ҳисса қўшган бўлардик ва энг муҳими, давлатнинг маънавий ўзаги бўлган, зиёлилар сафида салмоқли ўрин тутган маърифатлилик ва маърифат тарқатувчиликдек олий бир касбга, мураббийликка шу соҳанинг фидойиларини, шу соҳага бутун вужуди билан беминнат хизмат қила оладиган, садоқатли, зеҳнли ва қобилиятли ёшларни тавсия этган бўлардик.

1-илова

Ўз синфингизни биласизми?

Қуйидаги саволларнинг ҳар бирига жавобан учтагача синфдошингизнинг исм-фамилиясини ёзинг.

А. Синфингиздаги энг яхши ташкилотчи, кўпчиликнинг диққатини ўзига қарата оладиган, ўқитувчининг ўрнига синфни бошқара оладиган ва ҳамманинг ҳурматига сазовор бўлган ўқувчиларни атанг

биринчи ўринда________________
иккинчи ўринда________________
учинчи ўринда________________

Б. Кимлар синфингизда санъатни севади, кўп бадиий адабиёт ўқийди, ёзма ишлар ва иншоларни яхши, хатосиз ёза олади?

биринчи ўринда________________
иккинчи ўринда________________
учинчи ўринда________________

В. Уй ҳайвонлари (мушук, ит, в. б.) ва ўсимликларни (гуллар, в. б.) яхши кўрадиган, улар билан шуғулланишни ёқтирадиган, меҳрибонлик,ғамхўрлик ҳисси бор, одобли ва тартибли ўқувчиларни атанг

биринчи ўринда________________
иккинчи ўринда________________
учинчи ўринда________________

Г. Синфингиздаги энг ростгўй, хушмуомалали ва ахлоқий фазилатлари билан ўрнак бўла оладиган, жавобгарлик ҳисси кучли бўлган ўқувчиларни атанг

биринчи ўринда________________
иккинчи ўринда________________
учинчи ўринда________________

Д. Дарсни ўзлаштиришингизда қийинчилик туғилганда синфдошларингиздан кимларга мурожаат қилган бўлардингиз(кимлардан маслаҳат сўраган бўлардингиз), яъни кимлар барча фанлардан жуда яхши биладилар ва яхши тушунтира оладилар?

биринчи ўринда________________
иккинчи ўринда________________
учинчи ўринда________________

А. Синфда энг яхши ташкилотчи... **2-илова**

Исми ва фамилияси	Кўрсаткичлар	
1. И.Х.	1, 1, 2, 2, 1, 2, 1, 1, 2, 1, 1, 1, 1, 3, 1, 1, 1,	1, 1, 1, 1, 2, 1, 1, 1, 1, 3, 1, 1;
2. Ғ.А.	2, 2, 3, 1, 3, 1, 3, 3, 3, 3, 3, 1, 3, 3, 2, 2,	2, 2 1, 2, 2, 2, 2, 2;
3. К.У.	3, 2, 2, 2, 3, 2, 2, 2, 2, 3, 3, 2, 3, 3, 3, 2, 3;	
4. С.М.	2, 3, 2, 3, 2, 2, 2, 3, 2, 3, 3, 3, 1, 2 ва	ҳоказо.

А. (Жадвалнинг давоми) **3-илова**

N	Исми ва фамилияси	«Н»	«М»	«К»
1.	И.Х.	29	38	1,31
2.	Ғ.А.	24	53	2,21
3.	К.У.	18	42	2,48
4.	С.М.	15	36	2,40

Sport maydonchasi

ХАЙР, ОҚ ОЛИМПИАДА

22 февраль куни Японияда XXVIII қишки олимпиада байроғи туширилди. Ўринлар, медаллар дунёнинг 72 мамлакатидан ташриф буюрган энг моҳир спортчилар томонидан бўлиб олинди. Эътиборингизга Нагано олимпиадасининг умумкоманда ҳисобидаги ўринларини ҳавола қиламиз. Эслатма: О — олтин, К — кумуш, Б — бронза, У — умумий медаллар миқдори.

	О	К	Б	У
1. Германия	12	9	8	29
2. Норвегия	10	10	5	25
3. Россия	9	6	3	18
4. Канада	6	5	4	15
5. АҚШ	6	3	4	13
6. Голландия	5	4	2	11
7. Япония	5	1	4	10
8. Австрия	3	5	9	17
9. Жанубий Корея	3	1	2	6
10. Италия	2	6	2	10
11. Финляндия	2	4	6	12
12. Швейцария	2	2	3	7
13. Франция	2	1	5	8
14. Чехия	1	1	1	3
15. Болгария	1	0	0	1
16. Хитой	0	6	2	8
17. Швеция	0	2	1	3
18. Дания	0	1	0	1
19. Украина	0	1	0	1
20. Белоруссия	0	0	2	2
21. Қозоғистон	0	0	2	2
22. Австралия	0	0	1	1
23 Бельгия	0	0	1	1
24. Буюк Британия	0	0	1	1

Dil izhori

АХБОР АКАНИНГ ОЧИҚ ДАРСЛАРИ

Ахбор Имомхўжаевнинг лутфида футбол сўзи бир олам маъно касб этади. Гўё футбол ўйнаётгандек сезаман ўзимни. Рост, тўп футболчига айланади. Нигоҳимиз тўп билан бирга учади. Ҳужум дақиқаларида ҳаяжонимиз қуюқлашиб, тўпга ўхшаб қолади. Шарҳловчининг измидасиз. Гол деб юборсангизчи, Имомхўжаев, бунча қийнайсиз деган ўй кўнглингиздан кечади. Ҳужум сониялари забтига олиб, шарҳланмоқда. Юрагингиз потирлаб бораяпти. Тирноғингиздан бошингизгача «Гол» деган оҳангдор, тантанавор завққа ташна шу кез. Демак, Ахбор аканинг сўзлари таъсирида сиз ҳам футбол ўйнаяпсиз. Вужудингиз экранга кўчган. Сурилиб-сурилиб яқин бораётганингизни ҳам билмайсиз. Бир вақт сезиб қолиб, жойингизга қайтасиз. Ўзингизга кулгили туюлади бу ҳол. Ва ниҳоят кўнгил холис, эпчил, гўзал сўзлардан тўйинади. Футбол мухлислари қилт этмай тингламоқда. Репортажлар 90 минутлик очиқ дарсларга айланиб кетади. Бу ғурур, орият дарсларида, айниқса, ўсмир болалар тобланишади. Кимдир кимга ўхшашни орзу қилади, орзулар бўй чўзади.

Ахбор аканинг сеҳри нимада? Менимча, бу қалбтортар сеҳрли чашма унинг самимиятида, овозининг ширадорлигида, даъватида. Унинг шарҳларидан мағлуб дақиқаларда ҳам умид сезасан, киши. Рости ҳам шундай. Ахбор ака ҳам шарҳини тугатгани йўқ-ку, бирор кароmat қилса керак, деб ўйлаган кезларим кўп бўлган. Эҳ, у болалик хотираларим. Футбол деса, жон берардик. Телевизорда «Пахтакор» ўйини олиб бериладиган кунлар мактабдан келибоқ, тик пешинда ўроқ, тўрва олиб чиқиб кетар эдик. Соат 17 да, баъзан 18 да белгиланадиган ўйин вақтигача улгурардик. Футбол фидойиси Ахбор Имомхўжаевнинг «Ассалому алайкум, қадрли футбол мухлислари!» деган ҳар галгидек таниш ҳаяжонли овози янграрди. Мен шу дақиқаданоқ уйга югурардим. Иш бажарилган, футбол энди бошланди. Тўқсон минут мазза. Гаштли, ёқимли, роҳатли эди бу минутлар. Ахбор акага ҳавасим келарди. Истаган вақтида футбол ўйинини ташкил қила олади, дея ўйлардим уни. Яна битта бахтиёрлиги, футболчилар унинг кўзи олдида ўйнайди. У бемалол суҳбатлаша олади улар билан.

Эҳ, Имомхўжаевга маза-да! Дунёда энг бахтли одам у. Ахбор ака «Пахтакор» таркибини алоҳида назар, алоҳида меҳр билан таништирарди. 8-рақамда Тўлаган Исҳоқов, 9-рақамда Биродар Абдураимов... Эҳ, лолақизғалдоғ янглиғ сўзлар ҳаяжонига ўраларди, бу исм-шарифлар.

«Пахтакор» ўйини шарҳлари ҳар иккала тайм ҳам икки тилда — ўзбек ва рус тилларида олиб бориларди. Кўпинча, Ахбор аканинг қадрдони Роман Турпишчев биринчи бошларди. Ўйиннинг 23-минутидан кейинги кузатув лаҳзалари Ахбор ака бошчилигида томошабиннинг майдон экскурсиясига айланарди. Миллионлаб радио ва телемухлиснинг ҳайқириқлари, гол завқидан яйрашлари, баъзан маҳзун лаҳзалари Ахбор ака шарҳ олиб бораётган кабина пульти ихтиёрига ўтарди. Голни ким севмайди дейсиз? Қолипда тўлдириб қуйилиб, сўнг хумдонда обдон пиширилган пишган ғиштдек ихчам айтиларди, унинг гол сўзидаги урғуси. «Пахтакор» мағлубиятга учраган ўйинларда Ахбор аканинг ҳоли не кечдийкин деган андак куйинган ўй-фикр кўнглингиздан кечади.

Қайси йилда эканлиги ёдимда йўқ, Шофиркон туманида яшовчи бир футбол мутахассисининг фарзанд тўйига Ахбор Имомхўжаев келди. Тумонат одам йиғилди. Ахбор акага сўз берилди. У киши келин-куёв шаънига илиқ гаплар айтди. «Болалигида футбол ўйнамаган, лоақал тўп тепмаган бирор зот бўлмаса керак. Аммо, футбол юлдузлари саноқли. Истагим илму-урфонда машҳур шофирконликлар орасидан футбол юлдузлари ҳам етишиб чиқса». Одатда тўй сўзларида қарсак чалинмайди. Ишонинг, Ахбор аканинг сўзига ҳатто хизмат қилиб юрганлар ҳам қарсак чалиб юборди.

Ахбор ака кетма-кет саломлар оқимига ўзига ярашгулик самимият билан алик олар, бош ирғаб қўяр эди. Бир вақтлар ўзларича Г. Красницкий, Б. Абдураимов, М. Ан, В. Федоровлардек бўлишни орзу қилиб, ҳатто енгсиз майкаларига ҳам мактаб сиёҳи рангида футбол рақамлар ёзиб юрган бу турли ёшдаги одамлар ушбу дақиқалардан бахтиёр эдилар. Улар ўтган туйғуларнинг бир лаҳза этагидан тутиб борардилар ушбу чоғ. Шунда иқрор бўлдим, Ахбор аканинг энг кўп тингловчиси бор катта муаллим ҳам эканлигига.

Дилмурод ЖАББОР

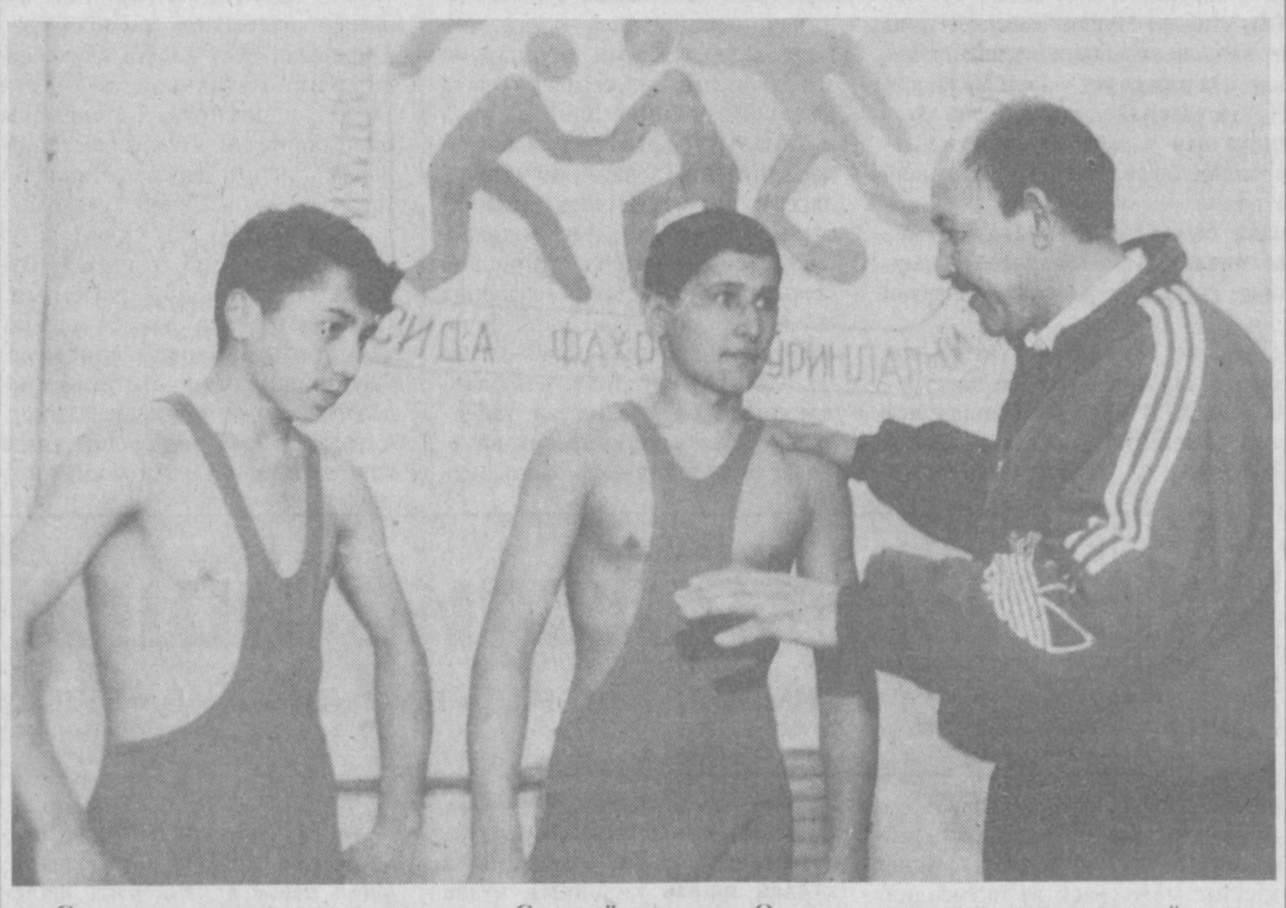

Соғлом авлодни вояга етказишда Сирдарё вилояти Оқолтин тумани марказида жойлашган спорт мактаби ҳам, яқиндагина иш бошлаганига қарамай, муносиб улушини қўшмоқда.

Бу ерда ёшлар спортнинг футбол, волейбол, дзюдо, шоҳмот-шашка турлари бўйича шуғулланишяпти ва кўплаб мусобақаларда муваффақиятли иштирок этишяпти.

СУРАТДА: кураш устаси Норбобо Соатов шогирдлари Илҳом Сулаймонов ва Нурилло Мирзаевлар билан.

Холмат МИРЗАКАРИМОВ олган сурат

Xullas...

1893 ЙИЛГИ НУСХА

Татаристон браконьерлари шу даражада ҳаддиларидан ошдиларки, юқори маҳкамага қарашли ов-хўжалик бошқармаси ходимлари ҳар дақиқада «Қоровул!» деб бақиришмоқда.

Ўтган йилга таққослаганда, қонундан ташқари ов қилиш бўйича жиноятлар бир неча баравар ошиб кетган. Давлат ов фонди катта зарар кўрган. Кўпчиликни ҳайратга солган нарса шуки, браконьерлар махсус тайёргарликдаги аскарларни эслатади. Уларда ҳимоя воситалари — супер милтиқ, гранаталар ортиғи билан. Агарда отиш қуроллари шу даражада ошадиган бўлса, улар яқин кунларда қуён ва ёввойи чўчқаларни граната ёрдамида қириб ташлашади. Татаристон ҳукумати шуни маълум қиладики, милиция бошлиғи ўринбосари А. Горбунов Катта Подберезье қишлоғида 70 ёшли браконьерни ушлаган. Не кўз билан кўришсаки, унда винтовканинг 1893 йилги нусхаси бор экан. Милтиқ аъло даражада сақланган.

ЖЕГЛОВЛАР ҲАЗИЛ ҚИЛИШМАЙДИ

«Учрашув жойини ўзгартириш мумкин эмас» фильми қаҳрамони капитан Глеб Жеглов «Ўғри турмада ўтириши керак» деб таъкидлаган эди.

Унинг фамилиядоши, милиция старшинаси Василий Жеглов ҳам шу фикрда. У Санкт-Петербург РУВДсига қарашли тармоқдан ташқари қўриқлаш бўлимининг командири сифатида Морис Торез проспектида жойлашган Фанлар Академияси ётоқхонасида Тожикистон фуқароси М. Ғайратовнинг тинч уйқусини бузди.

Маълум бўлишича, бир неча соат илгари жанубликларга хос юз тузилишига эга бўлган тўрт азамат кўчада бир аёлни тунаб кетишган экан. Жеглов ҳақиқий «жегловчаси»га иш тутиб, ўз бўлинмаси билан жабрдийда аёл ҳамроҳлигида совуб улгурмаган «из» бўйлаб одимлади. «Излар» тўғри кўрсатма берди. Яъни ана шу тўрт азаматдан бири ётоқхонада кўзлари олма-кесак бўлиб юрган М. Ғайратов бўлиб чиқди. Табиийки, ўғрининг шерикларини тутиш Жегловга энди гап эмас!

ana shunaqa gaplar

Тошкент шаҳридаги «Ал Байсар» хусусий фирмаси тугатилади. Даъволар эълон чиққан кундан бошлаб бир ой муддат ичида қабул қилинади.

Қутлов

Ҳурматли устозимиз Исоқ ЖАВЛОНОВ!

Сизни инсон учун қувончли лаҳзалардан бири бўлган туғилган кунингиз билан чин кўнгилдан табриклаймиз.

Раҳбарлик фаолиятингизга улкан зафарлар, оилавий бахт, соғлиқ-саломатлик, хуш кайфият Сизга ҳамма вақт ёр бўлсин.

Арнасой тумани, Ғафур Ғулом номидаги 5-ўрта мактаб жамоаси

Ҳурматли дугонамиз Нилуфар КАРИМОВА!

Сизни туғилган кунингиз билан чин дилдан муборакбод этамиз. Жаҳон тиллари университети француз тили факультетидаги ўқитувчилик фаолиятингизда улкан зафарлар тилаймиз. Ниятимиз — ҳамиша соғлик-саломатлик, хуш кайфият, табассум ҳамроҳингиз бўлсин.

Дугоналарингиз: НИЛУФАР, СУРАЙЁ, ДИЛФУЗА, ХОЛИДА

«Ma'rifat» gurungi

ЎҚИТУВЧИДАН ЧИҚҚАН САНЪАТКОР

Газетамизнинг бугунги меҳмони барчамизнинг севимли хонандамиз Охунжон Мадалиев. Биз санъаткор билан суҳбатлаша туриб анъанавий битта савол бердик — «Маърифат» муштарийларига тилакларингиз? Охунжон саволимизга жавоб берар экан, «Мен ҳам «Маърифат»нинг битта муштарийсиман», деди. Дарвоқе, Охунжон ҳам ўқитувчиликнинг нонини еган.

Алқисса, ўқитувчиликнинг заҳматли сўқмоқларидан ўтиб машҳурлик чўққисига кўтарилган Охунжоннинг келгуси ижодига муваффақиятлар тилаб қоламиз.

ТАҲРИРИЯТ

...Кўнглимиз осмонларида парвоз этаётган қўшиқлар...

Қалбимизни беихтиёр соҳиралик оламига етаклаб кетадиган қўшиқлар...

Руҳимизни дунё ташвишлари устидан юксалтириб учадиган қўшиқлар...

Япроқларнинг ингроғида куй бор, қўшиқ бор, тунда дунё сокинликка чўмганда тингланг, сокинликда ҳам қўшиқ бор.

Шамол тебранганда дарахтлар ҳам куйлайди, томчи-томчи сингиб ёмғирлар куйлайди.

Тангри ҳамма мавжудотни куйлатган, бироқ булар ичида фақат инсонни ҳайқириб куйлатган. Чунки, жамики борлиқдаги ғамлар, қувончларни юрагига сиғдира олмагани учун инсон куйлай бошлаган. Дунё қўшиқ билан чиройли, гўзал, бетакрор...

Муҳаббат ҳақидаги маҳзун хазонларнинг оғринишида қўшиқлар...

Охунжон Мадалиевнинг қўшиқларида ана шундай оғриниш, дард, армон бор. Бизга таниш бўлган овоз соҳибининг кўнглимиз деворларини ишғол айлаб, гоҳи қаттиқ соғинтирадиган қўшиқлари ҳақида кўп ёзилди, айтилди.

Бироқ бизни ошуфта этган куйлар оламига яна бир бор қайтмоқликни ўзимизга жоиз деб билдик.

— Охун ака, мана 1998 йил «Оила йили» деб эълон қилинди. Шу боис саволимизни оиладан бошласак. Эркакнинг бутунлиги оила билан. Сизнинг оила муқаддаслигига муносабатингиз?

— Оила муқаддаслиги, аввало ота-онанинг оилада тутган ўрни, оиладаги тартибли муҳит, яхши тарбия билан белгиланади.

Эркакнинг оилада тинчи бўлсагина кўча-кўйда юриши ҳаловатли бўлади. Шу ўринда шоирнинг қуйидаги мисраларини келтирмоқчиман:

Азизим, бу дайдиб юришинг бекор,
Ҳаётнинг ёзилмаган қонунлари бор.
Уйида топмаган орому роҳат,
Кўчада кўрмайди асло фароғат.

— Ҳақиқий санъат даражасидаги қўшиқлар куйлаяпман, деб ўйлайсизми?

— Ҳақиқий санъат даражасидаги қўшиқлар куйлаш, албатта қийин. Лекин халқ даражасидаги, халқнинг кўнглига йўл топадиган қўшиқлар куйлаяпман, деб ўйлайман. Негаки, ҳақиқий санъат даражасидаги ўша ўлмас, умрбоқий қўшиқларни яратиб кетган Комилжон Отаниёзов, Жўрахон Султонов, Таваккал Қодировларнинг мактабларидан ҳали биз кўп ва хўп ўрганишимиз керак.

— Санъаткор машҳурлик мевасини тотгандан сўнг турли хил танловларга таклиф этилмайдими ёки ўзи хоҳламайдими?

— Аввало таклиф этишмайди, чунки у танловларнинг мақсади янги-янги овозларни кашф қилиш ва танловдан бирон-бир янгилик яратиш. Шундай экан, ўша сиз айтган машҳурликнинг мевасини тотган санъаткорнинг танловга қатнашишини халқ ҳам қабул қилолмаса керак. Бундан ташқари, остонадан яхши ният билан кириб келаётган ёш санъаткорга ҳам йўл беришимиз керак-ку. Қўшиқлар бир карвон бўлса, санъаткор сарбон. Сарбоннинг зиммасида катта масъулият бор. У карвонни манзилга яхши етказиши керак. Карвонимиз қўнғироқлари тинмасин, сарбонларимиз овози асрлар оша яшайверсин.

— Қўшиқларингиздаги кўпроқ бир хил мавзу ўзингизни зериктирмайдими? Масалан, қаровсиз қолган муҳаббат, куйган кўнгил, армон каби мавзулар.

— Йўқ, мен ўзим ҳали зериканим йўқ, агар мухлисларим зерикмаган бўлсалар. Зеро, мухлисларимнинг муносабатлари муҳимроқ...

— Машҳур одамлар ҳақида ҳар доим ҳам миш-мишлар юради. Сизнинг миш-мишларга тобингиз қандай?

— Дастлаб хафа бўлар эдим, кейин-кейин кўникиб ҳам кетарқансан. Тўғриси ўзим миш-мишларга кўриб, гувоҳ бўлмагунимча ишонмайман. Мисол учун, Охунжон яна уйланибди, аварияга учрабди (ҳатто уйга фотиҳага келганлар ҳам бўлган) каби гап-сўзлар кишини энсасини қотиради холос. Шунда шоир айтганидек:

Унинг миш-мишидан ранжиманг асло,
Нима бўлса асли наслида бўлган.
Онасин қорнида ўзи ҳам ҳатто
Турли миш-миш билан дунёга келган, — деб қўя қоламиз.

— Охун ака, юқоридаги саволга қайтсак, назаримда қўшиқларингиздаги мавзуларнинг бир хиллиги маълум шоирлар билан чегараланиб қолганингизда эмасмикан. Масалан, Иқбол Мирзо, Сайёра Тўйчиева, Шуҳрат Аҳмедовлар...

— Бунга сабаб мен уларнинг шеърларини яхши кўрганлигимдан ҳамдир. Аслида шоир танламайман, яхши қўшиқ бўладиган бўлса, оддий мактаб ўқувчисининг шеърини ҳам қўшиқ қилишим мумкин. Баъзан яхши шеърлардан яхши қўшиқ чиқмаслиги ҳам мумкин. Шуни ҳам эътиборга олиш лозим.

— Бир неча қўшиқларингиз клип (жонли тасвир) қилинди. Сизнинг бунга муносабатингиз.

— Ҳозирги кунда яратилган клиплар энди биринчи қадамини босди. Чет эл қўшиқчиларининг клипларини телевизор орқали бир неча марталаб берилганда ҳам киши зерикмайди. Клип яратиш учун энг зўр шеър, мусиқа, ижро бўлиши керак, улар бир-бири билан боғлансагина ўз мухлисини топади. Шунчаки енгил-елпи қўшиқларни клип қилгандан кўра, халқнинг хазинасига айланадиган ўлмас, умрбоқий қўшиқлар клип қилинишини истардим.

— Кишилар хулқидаги қандай камчиликларни кечира олмайсиз?

— Кишилар хулқидаги қўрқоқликни, ёлғончиликни, алдовни кечирмайман, кечирмайман эмас, ёқтирмайман. Санъаткорнинг кўнгли юмшоқ бўлади, кечиримли бўлади. Фақат кўнглим ўша пайтда оғрийди, кейин бир оздан сўнг унутиб юбораман. Кўнгилчанлигим боис доим ўзим панд еб юраман.

— Аёл кишига кўзингиз тушганда б-и-р-и-и-н-ч-и нимани ўйлайсиз?

— Биринчи бор аёл кишига кўзим тушганда беихтиёр қараб қолишим мумкин. Чунки, Достоевский «Дунёни гўзаллик қутқаради» деб айтган. Оллоҳ берган ҳусну латофат маънавий озуқа беради. Қолаверса, ҳар хил нигоҳлар бор. Баъзиларнинг одоби, инсоний фазилатлари юзида акс этади, баъзи нигоҳларга қараб, иккинчи бор қарашга журъат этолмайсан. Баъзиларга нафрат билан қарайсан. Кўнглимда барибир она деб қарайман. Кўз олдимда она, муқаддас инсон сиймоси гавдаланади.

— Санъаткор ҳаётга қизиқади, ҳаётни севган инсон адабиётни, ижодни севади. Охирги ўқиган асарингиз ҳақида айтиб берасизми?

— Мен кўпроқ шеър ўқийман, яхши шеърдан бутун бир роман таъсирини олиш мумкин.

— Сиздан қандай қўшиқлар кутсак бўлади?

— Охирги пайтда 11 та янги қўшиқ қилдик. Шеърларнинг муаллифи Иқбол Мирзо, Сайёра Тўйчиева, Ғози Раҳмонлардир. Иқбол Мирзонинг шеърлари ҳар доимгидек муҳаббат мавзусида, Сайёра Тўйчиеванинг «Онамнинг тилаги», Ғози Раҳмоннинг дунёни англаш ҳақидаги шеърлари худо хоҳласа ўз мухлисини топади деган ниятдамиз.

Охун... Қалбларнинг қатига оқ нур бўлиб кириб боргансан. Сен куйлайсан, сенинг маҳзун куйларингда сеҳр бор. Ўша сеҳр тингловчини меҳр бўлиб алқайди.

Муҳаббат бор... айрилиқ бор... висол бор... демак сен борсан, сенинг қўшиқларинг бор.

Феруза ОРИПОВА суҳбатлашди

ЭШИТИШИМЧА...

Одамлар ёши улуғларни кўрганда бор меҳрлари ила илтифот кўрсатишарди. Боиси, ўзлари ҳам мангу навқиронлик эгаси эмасликларини ҳис қилиб туришарди.

* * *

Фарзандлар йўлида тинмай курашиб яшовчи эл бўлган дейишади. Чунки улар суянса арзигулик тоғлари ва ишонса арзигулик боғлари бўлишини жуда хоҳлаганлар.

* * *

Шундай халқ бўлган эканки, фақат озод яшашни хоҳларкан. Ўша халқ озодликни ўтмишдан мерос деб эмас, балки келажакдан олинган қарз деб биларкан.

* * *

Жуда бадавлат ва тўкин юрт бўлган эмиш. У ерда ҳар бир ишнинг масъуллари миллат, Ватан, она-юрт равнақи йўлида ўзини унутиб қўйгувчилар бўларкан.

* * *

Бир миллат бўларкан. Гўё у ғурур ва шавкатдан яралган экан. Бу миллат яшаш — меҳнат қилиш деб биларкан.

* * *

Ҳамма оналарни ҳурмат қиларкан. Уларнинг бу қадар қадрланишларининг сабаби оёқлари остидаги жаннатдан умид қилишлик экан.

Ф. КАРИМОВ

ИШ БИЛГАНГА МИНГ ТАНГА

Бозор иқтисодиёти мактабларимиз ҳаётига чуқур сингиб бормоқда. Дарвоқе, бизнинг Ўрта Чирчиқ туманидаги 30-мактаб маъмурияти ҳам иқтисодиёт чорраҳаларида ўзига хос йўлни танлаб олдилар.

Айниқса, мактаб ошхонасининг бош ошпази Ҳамида Умрзоқованинг мазали таомлари барчани хушнуд этмоқда.

Энг эътиборли томони шундаки, ошхонада ҳафтанинг ҳар куни алоҳида бир тансиқ таом тайёрланади ва бунинг устига бир кунлик таом нархи бор-йўғи 8 сўм.

Дилшод АБДУЛЛАЕВ

НИЗОМИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ПЕДАГОГИКА ИНСТИТУТИ

Қуйидаги кафедралар бўйича бўш ўрин лавозимларига
ТАНЛОВ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ:

1. Гуманитар факультетларда чет тиллар — 6 ўрин (инглиз тили):
   2 — доцент
   2 — катта ўқитувчи
   2 — ўқитувчи

2. Жисмоний тарбия кафедраси — I ўрин — катта ўқитувчи
3. Ҳарбий кафедра — I ўрин — доцент
4. Рус тилшунослиги кафедраси — I ўрин — доцент

Танловда фан номзоди, доцентлар иштирок этишлари мумкин.

Танлов муддати — эълон чиққан кундан бошлаб 15 кун.

Танловда қатнашиш учун Тошкент шаҳар, Юсуф хос Ҳожиб кўчаси, 103-уй, ТДПИ ходимлар бўлимига мурожаат қилинсин.

РЕКТОРАТ

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси халқ таълими вазирининг биринчи ўринбосари Й. С. Саиджоновга акаси
Шавкат САИДЖОНОВ
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги раҳбарияти ва жамоаси Ўзбекистон Республикасининг собиқ маориф вазири О. С. Аббосовага волидаи муҳтарамаси
ХАТИРАХОН ая
вафоти муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Мирзо Улуғбек номидаги Тошкент Давлат университети ректорати, касаба уюшма қўмитаси ва фалсафа факультети, педагогика кафедраси жамоаси педагогика фанлари номзоди, доцент
Муҳиддин МАҚСУМОВ
вафот этганлиги муносабати билан оила аъзоларига чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги жамоаси шу вазирликнинг собиқ ҳайъат котибаси Зулфия Дўстмуҳаммедовага онаси
Кутбиниса ая ФУЗАЙЛИДДИНОВА
вафоти муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ҳунар таълими ходимлари малакасини ошириш республика институти жамоаси методист Зулфия Дўстмуҳаммедова онаси
Кутбиниса ая ФУЗАЙЛИДДИНОВА
вафот этганлиги муносабати билан таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги ва «Меҳнат резервлари» КСЖ Марказий кенгаши жамоалари Марказий кенгашнинг эркин кураш бўйича катта тренери К. Асрақуловга онаси
Насиба АСРАҚУЛОВА
вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия билдиради.

Ma'rifat

ТАЪСИС ЭТУВЧИЛАР:
Ўзбекистон Халқ таълими вазирлиги, Ўзбекистон Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, таълим ва фан ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитаси.

Бош муҳаррир
Ҳалим САИДОВ

Рўйхатдан ўтиш тартиби №' 20. Рақам ва далилларнинг ҳаққонийлиги учун мақолалар муаллифлари масъулдирлар. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди. МАНЗИЛИМИЗ: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32. ТЕЛЕФОНЛАР: масъул котиб — 136-54-17, хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 136-55-58. «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

Навбатчилар:
Зубайда УСМОНОВА,
Хайрулла АБДУРАҲМОНОВ

ИНДЕКС: 149, 150. Г-0986. Тиражи 58104. Ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А-2 босишга топшириш вақти — 20.00. Топширилди — 19.00. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 4 5 6